NAAR EEN NIEUW WATERSPORTBELEID VOOR DE WADDENZEE

Stuurgroep
Waddenprovincies
Fryslân, Groningen, Noord-Holland

25 maart 1999

COLOFON

illustratie:	Annie Kazemier
foto's:	Benny Klazenga
lay-out:	Jitze Zijlstra
kaarten:	Antonia Veldhuis
eindredactie:	Anja Stoffels/Khoji Wesselius
drukwerk:	Reprografie Provincie Fryslân
contactadres:	Secretariaat Stuurgroep Waddenprovincies Postbus 20120 8900 HM Leeuwarden tel: 058 - 2925 265 fax: 058 - 2925 220

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord

Samenvatting 7

1. Inleiding 11

2. Het Recreatie Onderzoek Kustwateren en overige informatiebronnen 13

3. Naar een nieuw watersportbeleid: de hoofdlijnen 23

4. Implementatie van nieuw beleid in regelgeving, handhaving en beheer 33

5. Monitoring en nader onderzoek: vervolgtraject 39

6. Communicatie 41

Bijlagen

1 Samenvatting resultaten enquête havenbeheerders
2 Recreatie-paragraaf Beheersplan Waddenzee (samenvatting)
3 Gedragscode: "Wad-Gebruiksaanwijzingen"
4 Samenstelling Projectgroep Implementatie ROK-Waddengebied
5 Notitie Reacties en Commentaar

VOORWOORD

Een ieder die wel eens over de Waddenzee gevaren heeft, over wadplaten gelopen of alleen aan de kust maar de zilte zeegeur heeft opgesnoven, ontkomt niet aan de indruk dat hier een bijzonder gebied ligt. Een gebied met een voor Nederland grootschalige en authentieke open ruimte.
Dat daar in onze tijd veel belangstelling voor bestaat is terecht dat deze authenticiteit ook voor onze kinderen en kindskinderen beschikbaar moet blijven toch vanzelfsprekend?

Samen met de rijksoverheid en de Waddengemeenten dragen de Waddenprovincies Noord-Holland, Fryslân en Groningen de verantwoordelijkheid, in een evenwicht met economische belangen, onder meer deze beleving van natuur- en landschappelijke waarden te beschermen.

In 1995 hebben Provinciale Staten van de drie Waddenprovincies het Interprovinciale Beleidsplan Waddenzeegebied vastgesteld. Tot dan werd er voor provinciale Waddenzeeaangelegenheden gewerkt met drie afzonderlijke streekplannen. Op hoofdlijnen was het in de Nota Waddenzee (PKB 1994) geformuleerde rijksbeleid hierbij richtinggevend. De Waddenprovincies werkten een capaciteitsbeleid en zonering voor recreatief medegebruik uit. Met het oog op de destijds al gesignaleerde ontwikkelingen kondigden de Waddenprovincies aan hun watersportbeleid op basis van de uitkomsten uit het Recreatie Onderzoek Kustwateren (ROK) te willen evalueren.

Hier ligt het vertrekpunt van deze nota. Zij is voorbereid door een projectgroep, onder voorzitterschap van de Stuurgroep Waddenprovincies, bestaande uit vertegenwoordigers van diverse rijksdiensten en samenwerkingsverbanden van Waddengemeenten. Behalve het ROK kon ook recenter beschikbaar gekomen informatie uit monitoring bij de evaluatie betrokken worden.

Gedurende het proces ontstond de behoefte aan kennis uit de vaarpraktijk. Daarom is ook regelmatig overleg gevoerd met individuele watersporters en met vertegenwoordigers van belanghebbende watersportorganisaties. Ik waardeer de open en constructieve wijze waarop betrokken diensten en belangengroeperingen hebben meegewerkt aan dit project. Dit houdt een belofte in voor de toekomst: motivatie en betrokkenheid door een gezamenlijk besef van bijzondere Waddenwaarden.

Gedeputeerde drs. Siem Jansen

voorzitter van de Stuurgroep Waddenprovincies

SAMENVATTING

In het Interprovinciaal Beleidsplan Waddenzee (1995) kondigen de Waddenprovincies een herziening aan van het door hun gevoerde watersportbeleid. Deze nota voorziet in een evaluatie van dit beleid. Hierop wordt een zekere koerswijziging van het watersportbeleid voor de komende tien jaar gebaseerd. Deze nota vormt een bouwsteen voor de recreatieparagraaf in de nieuwe Nota Waddenzee (PKB). De geformuleerde beleidsuitgangspunten werken daarnaast door in een nieuwe Interprovinciaal Beleidsplan Waddenzeegebied.

Beleidsevaluatie

De volgende vragen staan in de evaluatie centraal:

a. Voldoet de geldende vaardruknormering van 1 boot per 20 ha bebakend vaarwater nog wel als uitgangspunt voor het gevoerde capaciteitsbeleid ?
b. Zijn er aanpassingen nodig in de huidige zonering ?
c. Is het huidige instrumentarium voldoende om (eventueel) gewijzigd beleid uit te voeren.

Resultaten uit onderzoek en monitoring

Uit de resultaten van het Recreatie Onderzoek Kustwateren (1996) en uit andere informatiebronnen komt naar voren dat onderzochte ecologische parameters tot nog toe niet onder druk staan van waterrecreatie. Er worden knelpunten gesignaleerd in de watersport-infrastructuur en het wordt wenselijk geacht aanwezige mogelijkheden op dit vlak te benutten ter versterking van de lokale/regionale economie. Van eminent belang blijft de uitvoering van een voldoende gedetailleerd monitoringprogramma dat kwantitatieve informatie moet opleveren over de omvang van de ontwikkeling van de watersport in het Waddengebied en aangrenzende vaargebieden als IJsselmeer en Noordzee. Hieruit moet kunnen worden afgeleid of ontwikkelingen (nog) passen binnen daartoe gestelde randvoorwaarden.

De thema's Integraal Kustzonebeheer en Duurzame toeristische ontwikkeling, waarvoor interdepartementaal respectievelijk in Interregionaal verband voorstellen worden ontwikkeld, zullen binnenkort een plaats op de beleidsagenda krijgen. Onlangs zijn diverse aanzetten geleverd om aan het PKB-begrip 'belevingswaarde' inhoud te geven. Deze verdienen een nadere verkenning gezien de relatie die bestaat tussen de effecten van een intensivering van de watersport in qua belevingswaarde kwetsbaarder deelgebieden van de Waddenzee.

Uitgangspunten voor nieuw watersportbeleid

Vastgesteld wordt dat een beheerste en gefaseerde verruiming van het capaciteitsbeleid mogelijk is in het westelijk deel van de Waddenzee en in het Eemsgebied. Daarmee wordt in 'robuuster' vaarwater, waar voornamelijk in geulen gevaren wordt, de vaardruknorm van 1 boot per 20 ha bebakend vaarwater verlaten. Stabilisering van de omvang van de watersport blijft wel uitgangspunt van beleid voor het Friese en Groninger Wad met het oog op het kleinschaliger en in ecologisch opzicht kwetsbaarder karakter van dit deelgebied. De jachthavens gelegen rond het westelijk Waddengebied en van Delfzijl/Termunterzijl kunnen de komende vijf jaar met maximaal 10% van het huidig aantal ligplaatsen groeien. Deze groei mag niet ten koste gaan van de accommodatie van de chartervaart. Uitbreidingsplannen worden mede beoordeeld op een bijdrage aan voorzieningen voor de chartervaart.

Dat onder de omstandigheden omvang en vormen van waterrecreatie voor de ecologische waarden van de Waddenzee geen problemen opleveren is voor een belangrijk deel te danken aan de ingestelde zonering en de handhaving daarvan. Geconstateerd wordt dat de systematiek van zoneren voldoet. Hetzelfde geldt voor het beschikbare beleidsinstrumentarium. In principe zijn voldoende handvatten aanwezig om de voorgestelde beleidswijziging te kunnen implementeren. De hoofddoelstelling gericht op duurzame bescherming en ontwikkeling van de Waddenzee als natuurgebied blijft daarbij ook in de toekomst richtinggevend en bepaald daarmee het streefbeeld voor de langere termijn.

Uit een oogpunt van draagvlakverbreding en handhaving wordt een actieve vorm van communicatie vanuit de Waddenoverheden naar de verschillende geledingen binnen de recreatiesector van groot

belang geacht. Onlangs verschenen 'Wad-Gebruiksaanwijzingen'. Deze in samenwerking met de sector ontwikkelde gedragscode is een goed voorbeeld van samen gedeelde zorg en verantwoordelijkheid voor recreatie in het Waddenzeegebied.

Een tweetal nieuwe, kleinschalige vormen van watersportvoorzieningen worden voorgesteld. Ankerboeien op de reden nabij jachthavens bieden een eenvoudige, doch veilige aanlegmogelijkheid zonder dat dit een kostbare ingreep aan de jachthaven zelf betekent. In het kader van de bevordering van natuurvriendelijke vormen van watersport, zoals zeekanoën, worden verspreid in het Waddengebied kleinschalige kampeermogelijkheden aanbevolen. Ten aanzien van snelvaren met speedboten, jetski's en waterskiën blijft het provinciaal beleid erop gericht deze 'gebiedsvreemde' vormen van watersport uit de Waddenzee te weren.

Watersportontwikkeling IJsselmeer
Vanuit het IJsselmeer varen steeds meer watersporters de Waddenzee (en Noordzee) op.
Meer dan voorheen verdienen ontwikkelingen gericht op stimulering van waterrecreatie rond het IJsselmeer een afweging waarbij ook de beleidsdoelstellingen voor het Waddengebied zijn betrokken en vice versa. Daartoe worden enige voorstellen gedaan. Nadere detaillering van monitoringactiviteiten kan meer duidelijkheid geven over de relatie tussen Waddenzee- en IJsselmeerwatersport. Bij de evaluatie van de beleidswijziging over vijf jaar komt zo naar verwachting voldoende onderbouwing beschikbaar voor het trekken van conclusies, bijvoorbeeld ten aanzien van de beoogde groei van het aantal ligplaatsen rond het IJsselmeer en het sluisregime bij Den Oever en Kornwerderzand.

Monitoring en nader onderzoek: het vervolgtraject
Het huidige jaarlijkse monitoringprogramma gericht op sluispassages en jachthavenbezoek wordt voortgezet en waar nodig verfijnd. Zo is er bijvoorbeeld maar weinig bekend over het aantal Wadvaarders afkomstig vanaf de Noordzee en het Duitse deel van de Waddenzee. Voor verspreidingsonderzoek vanuit de lucht (vijfjaarlijks) wordt 'meegelift' met een beheerder als Rijkswaterstaat. Deze contacten worden verder uitgebouwd. De verzamelde gegevens worden onder meer gebruikt voor WadBos (RIKZ), een beslissingsondersteunend computersysteem, waarmee trendexploraties ten behoeve van beleidsevaluatie en -ontwikkeling kunnen worden doorgerekend.

Uit deze nota volgt een traject met acties/projecten die zijn gericht op het in kaart brengen van onder meer de relatie waterrecreatie en milieu (m.n. afvalstromen), de communicatie naar de watersporters in de vorm van het project Signaleringssysteem Bezettingsgraad Jachthavens en de bevordering van extensieve recreatievormen.

Communicatie
De samenwerking binnen het Toeristisch Overleg Waddenzeegebied is inmiddels succesvol gebleken. De wijze waarop in samenwerking met de sector de gedragscode 'Wad-Gebruiksaanwijzingen' tot stand is gekomen geldt hierbij als voorbeeld. Deze overlegstructuur zal worden gecontinueerd. Het Kaderplan Communicatie Overheden Waddengebied is hierbij voor de Stuurgoep Waddenprovincies een vertrekpunt. Ook waar het gaat om het overleg tussen Waddenoverheden onderling.
Met als oogmerk de afstemming, uitvoering en evaluatie van het watersportbeleid zal de Stuurgroep Waddenprovincies in de komende jaren de communicatie intensiveren met diverse overheden en instanties verenigd in het Wadden Handhavings Overleg.

1. INLEIDING

Tussen 1993 en 1996 is een grootschalig onderzoek uitgevoerd naar de relatie natuur - recreatie in Oosterschelde, Voordelta en Waddenzee, het Recreatie Onderzoek Kustwateren (ROK). Dit gebeurde onder verantwoordelijkheid van de ministeries van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV) en Economische Zaken (EZ) in samenwerking met de Waddenprovincies. In haar eindadvies adviseerde de coördinatiegroep van het ROK-programma dat moet worden nagegaan of de onderzoeksresultaten aanleiding geven om bestaand beleid, beheer en regelgeving voor de onderzochte gebieden te actualiseren. Door de Stuurgroep Waddenprovincies is daarna een Plan van Aanpak vervolgtraject ROK vastgesteld, dat vervolgens door het Regionaal CoördinatieCollege Waddengebied is geaccordeerd. Hierin wordt de aandacht vooral gericht op recreatief medegebruik binnen het PKB-gebied, in het bijzonder door de watersport.

Echter niet alleen de resultaten uit het ROK geven aanleiding tot een nadere beschouwing van het watersportbeleid voor de Waddenzee. Er zijn ook andere in dit verband evenzeer relevante rapportages bij de visieontwikkeling van deze nota betrokken. Daarbij gaat het met name om de volgende publicaties:

- Evaluatie Provinciaal Watersportplan voor de Waddenzee
  (Stuurgroep Waddenprovincies; 1991)
- Monitoring Watersport op de Waddenzee 1996/1997
  (Provincies Fryslân; 1998)
- Zicht op Toeristische Markten 1997 - 2001
  (Ministerie van Economische Zaken; REA 1994)

Op basis van het Plan van Aanpak vervolgtraject ROK is onder voorzitterschap van de Waddenprovincies een projectgroep geformeerd met vertegenwoordigers van de ministeries van LNV, EZ, V&W en VROM, de Waddengemeenten en het secretariaat van het CoördinatieCollege Waddengebied (CCW). Deze Projectgroep Implementatie Recreatie Onderzoek Kustwateren (PIROK) heeft in samenwerking met vertegenwoordigers uit de waterrecreatie aan de wieg van deze nota gestaan.

Projectopdracht

De Stuurgroep Waddenprovincies heeft in het Plan van Aanpak de volgende opdracht:

1. Geef aan of het recreatieve beleid voor de Waddenzee, zoals verwoord in de PKB en het IBW aanpassing behoeft, kijkend naar de uitkomsten van het ROK. Betrek bij de beantwoording van deze vraag naast het ROK ook de in 1991 door de Stuurgroep Waddenprovincies gepubliceerde evaluatie van het Watersportplan voor de Waddenzee.

2. Besteed bij de beantwoording van deze vraagstelling in ieder geval aandacht aan de volgende aspecten:
   * kan/moet de vaardruknormering worden gehandhaafd op 1 boot per 20 ha betond of bebakend vaarwater ?
   * moet verder gewerkt worden in de lijn van het capaciteitsbeleid zoals omschreven in het IBW ?
   * zijn er aanpassingen nodig in het zoneringsbeleid ?

3. Zorg voor een afstemming met de werkzaamheden die thans in het kader van de Interregionale Waddenzeesamenwerking worden uitgevoerd in het project Duurzame Toeristische Ontwikkeling in het Waddenzeegebied.

4. Geef aan of de uitkomsten van het ROK leiden tot actiepunten c.q. maatregelen voor andere recreatievormen.

5. Geef aan of, en zo ja hoe, invulling moet worden gegeven aan de door de Coördinatiegroep ROK geformuleerde aanbevelingen.

6. Geef aan of het huidige instrumentarium voldoende is om eventueel gewijzigd beleid te implementeren.

7. Lever als eindproduct een advies ten behoeve van de Stuurgroep Waddenprovincies. Dit dient een samenhangend beeld van de problematiek te geven in zodanige vorm dat het eindproduct kan worden gebruikt als bouwsteen ten behoeve van de PKB- en IBW-herziening.

Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk wordt achtergrondinformatie gegeven die de basis vormde voor deze nota. Daarbij gaat het om samengevatte conclusies uit onderzoeken en monitoringsrapportages en er worden enkele recente ontwikkelingen beschreven.

Hoofdstuk 3 betreft een evaluatie van het tot nog toe gevoerde watersportbeleid. Op basis hiervan worden aanpassingen voorgesteld.

Hoofdstuk 4 stelt de doorwerking van de voorgestelde beleidswijzigingen naar regelgeving, handhaving en beheer aan de orde. De functie van de onlangs verschenen gedragscode voor de Waddenrecreant en mogelijke toekomstige beheersmaatregelen.

Om de effecten van het beoogde beleid over enige jaren te kunnen beoordelen staan in hoofdstuk 5 voorstellen voor aanpassingen van het huidige monitoringprogramma, evenals suggesties voor nader onderzoek.

Het laatste hoofdstuk beschrijft de wijze waarop de Waddenprovincies in de toekomst met de recreatiesector in het Waddenzeegebied willen communiceren.

2. HET RECREATIE ONDERZOEK KUSTWATEREN EN OVERIGE INFORMATIEBRONNEN

Ten tijde van de vaststelling van het (interprovinciale) watersportbeleid voor de Waddenzee kwam naar voren dat onvoldoende bekend was over de aard van het toeristisch-recreatief gebruik van de Waddenzee en de relaties van dit gebruik met de natuurwaarden in het gebied. Het ROK werd geacht hier in te voorzien. Na een korte weergave van het huidig watersportbeleid worden in de volgende paragraaf de resultaten samengevat van die deelonderzoeken uit het ROK die betrekking hebben op de Waddenzee. Daarnaast bieden ook de aanbevelingen uit de Evaluatie van het Interprovinciale Watersportplan Waddenzee (1991) en de trendwaarnemingen van het ministerie van Economische Zaken (REA 1994) aanknopingspunten voor een evaluatie van het gevoerde watersportbeleid. In de laatste paragraaf worden gegevens uit de onlangs gepubliceerde rapportage over de sluispassage- en jachthaventellingen over 1996 en 1997 gepresenteerd. Hierin is ook actuele informatie opgenomen over het gebruik van de beschikbare havencapaciteit door de recreatievaart naar aanleiding van een telefonische enquête onder havenbeheerders.

Huidig watersportbeleid

Planologische Kernbeslissing Waddenzee (PKB, 1994)
In de PKB-Waddenzee staat dat het beleid voor de recreatiesector gericht zal zijn op stabilisering van de omvang. Voor recreatievormen specifiek gericht op de belevingswaarde van de Waddenzee geldt dat gestreefd wordt naar regulering passend binnen de hoofddoelstelling van de PKB. Hoofddoelstelling is: "duurzame bescherming en ontwikkeling van de Waddenzee als natuurgebied". In het kader van PIROK dient ook de meer in concreto geformuleerde beleidslijn gericht op de belevingswaarde van natuur en landschap te worden genoemd: binnen de randvoorwaarden van een duurzame bescherming en ontwikkeling van de Waddenzee als natuurgebied zijn menselijke activiteiten met een recreatieve betekenis mogelijk. (Op deze richtlijn wordt in hoofdstuk 3 nader ingegaan).

Interprovinciaal Beleidsplan Waddenzeegebied (IBW, 1995)
De belangrijkste kenmerken van beleid voor recreatie en toerisme zijn dat vrijetijdsactiviteiten niet onbeperkt kunnen groeien en dat deze aan een zonering gebonden zijn. De Waddenprovincies baseren zich in het IBW op de herziene PKB-Waddenzee, wanneer zij uitgaan van een recreatiebeleid dat gericht is op 'stabilisering'.

Door middel van een normering (omrekenfactor 1 boot op 20 ha) werd het plafond bepaald tot waaraan het aantal ligplaatsen in het Waddenzeegebied mocht groeien.
De provincies kondigden een mogelijke bijstelling van het recreatiebeleid voor de Waddenzee aan, wanneer de resultaten van het ROK daartoe aanleiding geven.

De '1 boot-op-20 ha'-norm, ontwikkeld in de zeventiger jaren, is gebaseerd op belevingsonderzoek. Als indicator voor belevingswaarde heeft de norm een zekere betekenis. Geen recht wordt gedaan aan de verschillende omgevingsfactoren en de subjectieve invulling van wat 'Wadden-beleving' inhoudt. Als omrekenfactor in het capaciteitsbeleid voor jachthavens in de Waddenregio is de norm altijd als kunstmatig ervaren. De sector ziet geen directe relatie met het behoud van de ecologische betekenis van de Waddenzee. Onder meer de discussie hierover en het noodzakelijke geachte inzicht in de relatie tussen recreatief gebruik en ecologische waarden leidden aan het begin van de negentiger jaren tot het ROK.

Verder geldt een zonering naar ruimte en tijd voor het recreatieve gebruik. Voor de geulen en op de grote watervlaktes geldt ongelimiteerd 'recreatief medegebruik'. Op de meeste wadplaten is 'beperkt recreatief medegebruik' mogelijk. De meest kwetsbare gebieden zijn en blijven (tijdelijk) voor recreatief medegebruik gesloten.

Bestemmingsplan Waddengebied
Het derde plan in deze trits is het (inter)gemeentelijk bestemmingsplan Waddengebied. In dit bestemmingsplan wordt de bestemming van de tot het gebied behorende gronden geregeld. Voor zover

nodig worden voorschriften gegeven omtrent het gebruik van de grond (en opstallen), (onder 'grond' valt ook 'water'). Het bestemmingsplan Waddengebied bevat een vergunningvereiste. Onder bepaalde voorwaarden zijn ontheffingen mogelijk.

Van de hierboven genoemde plannen verwoorden PKB-Waddenzee en het IBW de lijnen van het watersportbeleid. In de PKB wordt ruimte geboden aan (duurzaam) recreatief gebruik dat past binnen de hoofddoelstelling die is gericht op het behoud en de ontwikkeling van ecologische en landschappelijke waarden. Conform hetgeen over activiteiten en gebruiksfuncties gesteld is, is het PKB-beleid ten aanzien van (water) recreatie gericht op stabilisering van de omvang en wordt gestreefd naar een regulering in overeenstemming met de hoofddoelstelling. Medegebruik is gebonden aan randvoorwaarden.

Het Recreatie Onderzoek Kustwateren
De conclusies uit de vijf op de Waddenzee betrekking hebbende deelonderzoeken uit het ROK zijn als volgt te abstraheren (bron: Samenvatting ROK, Stichting ReCReATIe; 1996):

1. Harmonisatie monitoring watersport kustwateren
Monitoring van watersport is van het grootste belang. Met het oog op de uitwisseling van gegevens uit andere gebieden dient er volgens standaardmethodes gewerkt te worden. Daartoe is een geharmoniseerd monitoringprogramma uitgewerkt. De huidige wijze van 'monitoren' is zo opgezet dat vergelijking met andere onderzoeken mogelijk is.

2. Wadden(water)recreatie: vaargedrag bezoekmotieven, (tijd)bestedingen
De belangrijkste bezoekmotieven zijn de beleving van rust, ruimte, natuur en landschap.
Voor de mate van acceptatie van regelgeving is het van belang dat regels en beperkingen meer in overleg met de gebruikers van het Waddengebied worden opgesteld. In commerciële promotie zou het gezamenlijk belang van de waterrecreanten en de natuurbescherming meer benadrukt moeten worden en wordt aanbevolen een koppeling te leggen tussen de belevingswaarde van het Waddengebied en (beperkende) natuur- en milieu beschermende maatregelen.
Geadviseerd wordt een op de praktijk afgestemde richtlijn te ontwikkelen, bijvoorbeeld in de vorm van een gedragscode.

3.I Invloed van schepen en wandelaars op zeehonden en wadvogels
Rustende zeehonden gaven een eerste reactie op verstoring wanneer zij dichter dan 1200 meter werden benaderd. Geadviseerd wordt deze afstand in elk geval in de zoogperiode aan te houden. Enkele bebakende vaargeulen voeren langs zeehondenlocaties op afstanden kleiner dan 1200 m.

Wadvogels worden weliswaar vaker verstoord door roofvogels (79%) dan door mensen. Verstoring door mensen is echter ingrijpender en leidt meestal tot vertrek van vogels van de hoogwatervluchtplaats. Lange termijneffecten bij wadvogels als gevolg van menselijke verstoring blijken moeilijk meetbaar. Deze effecten worden pas zichtbaar over een langere reeks van jaren. Het belang van jaarlijkse monitoring wordt daarmee evident.

4. Watersport in ruimteliik-economisch perspectief
Het ROK-onderzoek in 1993 geeft een bestedingsomvang van f 408 miljoen aan. De bestedingen vanuit de watersport (recreatie op het water) hebben hierin maar een klein aandeel (9%). Circa 91% van de bestedingen is afkomstig van de verblijfsrecreatie aan het water (badgasten Noordzee-strand). De onderzoekers pleiten met het oog op versterking van de bedrijfsstructuur in de sector voor passende alternatieven bij gebruiksrestricties en voor de beschikbaarheid van fysieke ruimte voor vernieuwing en ontwikkeling. '

5. Beheer en beheersing van watersport in het Waddenzeegebied
In deze ROK-rapportage wordt een analyse gegeven van de effectiviteit van de regelgeving en de handhaving. Hieruit volgt dat discussies tussen natuur- en recreatieorganisaties en overheden zich niet zozeer richten op het eigenlijke beleid, als wel op de wijze waarop dit wordt uitgevoerd. Ten opzichte van de dynamiek van de fysieke en natuurlijke omgeving (stroomgeul, wadvogel- en zeehondgedrag) wordt

de regelgeving als onvoldoende flexibel ervaren. Over uitvoeringsmaatregelen wordt nog onvoldoende met de sector gecommuniceerd.

Evaluatie Interprovinciaal Watersportplan voor de Waddenzee (1991)
In de evaluatie van het, over de jaren 1985 t/m 1990 gevoerde, interprovinciale watersportbeleid komt naar voren dat de ontwikkeling van de watersport op de Waddenzee zich niet (alleen) laat sturen door toepassing van een normgebonden ligplaatsencapaciteit voor passanten. Geconstateerd werd dat de beheersproblematiek slechts voor een deel samenhangt met de beschikbaarheid van ligplaatsen, maar meer met de aanwezigheid en de gedragingen van de watersporters in het gebied. Vanuit deze invalshoek redenerend wordt er in de aanbevelingen in de Evaluatie van het Watersportplan voorgesteld in de toekomst het interprovinciale watersportbeleid voor de Waddenzeegebied aan te passen, en het genormeerde capaciteitsbeleid te verlaten.

Aanbevelingen die uit deze beleidsevaluatie naar voren kwamen:
a. uitbreiding van havenaccommodatie, in het bijzonder van passantenligplaatsen, is mogelijk.

---

[1] In 1989 is in opdracht van de Rijksplanologische Dienst door de toenmalige afdeling Onderzoek van de provincie Fryslân de economisch betekenis van recreatie in het gehele Waddenzeegebied onderzocht. Daarbij werd een bestedingsomvang van f 355 miljoen berekend (met een werkgelegenheid in de sector van 3.750 mensjaren) Het verschil met de ROK-cijfers wordt gezocht in de ontwikkeling van de bestedingen en definitieverschillen.

b. optimaliseer effectuering van zonering in planologisch en juridisch instrumentarium;
c. continueer watersportmonitoring;
d. verbeter de voorlichting/communicatie en richt deze op specifieke doelgroepen.

Ruimte voor Economische Activiteit (REA)
Het REA-rapport Zicht op Toeristische Markten 1997-2001 (Min.E.Z.; 1994) gaat in een doorkijk naar het jaar 2015 er vanuit dat de watersport zal doorgroeien en de behoefte aan ligplaatsen zal toenemen. Uit onderzoek bleek dat:

- het aandeel van de watersport op het totaal aan toeristische bestedingen in het Waddenzeegebied (= inclusief badgasten Noordzeekust), bijna 10 % bedraagt;
- de economische betekenis van de vloot scherpe (polyester)jachten van groter belang lijkt dan het aandeel van de traditionele platbodemvloot;
- het beschikbare aantal ligplaatsen (in dit rapport) becijferd wordt op 'minder dan 4500' (incl. accommodatie chartervaart);
- 10 tot 15% van het totale aantal recreatievaartuigen geschikt is om droog te vallen;
- ook de chartervaart (bruine zeilvaart) over de afgelopen jaren sterk is gegroeid en dat er vooral op Texel, Vlieland en Terschelling behoefte bestaat aan uitbreiding van aanlegcapaciteit.

Uit ramingen van het Ministerie van Economische Zaken blijkt dat men voor het Nederlandse kustgebied rekening blijft houden met de vraag om meer (passanten)ligplaatsen. Niet alleen de groei van de vloot, maar ook een toenemende scheepsgrootte ligt hieraan ten grondslag.
Op hoogtijdagen lijkt de huidige vaardruknormering te worden overschreden. Het rapport becijfert dat er tijdens de piek in drukke zomerweken in het Waddengebied een tekort aan passantenplaatsen bestaat van 160 overdag tot 435 's nachts. De krapte komt vooral voor in de westelijke Waddenzee.

Rapportages Monitoring Watersport op de Waddenzee
De Waddenprovincies zijn verantwoordelijk voor het beleidsterrein recreatie en toerisme in het Waddenzeegebied. Door middel van een gestandaardiseerd monitoring program ma worden jaarlijks onder meer ontwikkelingen op vlak van watersport gevolgd. Daarvoor leveren Rijkswaterstaat en de provinciale diensten voor wegen en kanalen van Fryslân, Groningen en Noord-Holland gegevens aan. Gegevens over het gebruik van ligplaatsen worden jaarlijks aangeleverd door jachthavenbeheerders.

Monitoringsrapportages 1995 en 1996/1997
De afdeling Databank en Kartografie van de provincie Fryslân publiceert in opdracht van de drie Waddenprovincies de rapportages Monitoring Watersport op de Waddenzee. De rapportage over 1995 verscheen in het kader van het ROK-onderzoek. Hieruit blijkt dat ondanks het capaciteitsbeleid het aantal ligplaatsen (vast en passant) tussen 1982 en 1998 met 350 is toegenomen tot bijna 4000. Deze getallen blijken niet eenduidig te herleiden door dubbeltellingen en onvolledige opgaven in 1982.

Na afronding van het ROK is over 1996 en 1997 gerapporteerd. De cijfers over sluispassages en jachthavenbezoek van het laatste decennium laten, eind jaren tachtig/begin jaren negentig, een sterke stijging zien. Opvallend is de toename van het aantal schepen uit Duitsland dat de sluizen van en naar de Waddenzee passeert. In tegenstelling tot de neerwaartse trend van deze groep toeristen in het Friese Merengebied nam het aantal sluispassages door Duitse schepen toe met 12.357 in 1995 tot 15.154 in 1997. Een toename van 23%.
Momenteel is sprake van:

- een groei van sluispassages, met name vanuit het IJsselmeer;
- meer korter durende bezoeken;
- meer piekdagen in het zomerseizoen,
- verbreding van het seizoen door notoire rustzoekers (platbodems en motorschepen).

Enquête havenbeheerders 1998
Aan het begin van het vaarseizoen 1998 zijn havenbeheerders en/of betrokken gemeenteambtenaren geïnterviewd over de aantallen vaste en passantenligplaatsen, de ruimte voor de (bruine) chartervaart en een mogelijke 'krapte' van de huidige accommodatie. De beschikbare havencapaciteit en de behoefte aan uitbreiding van passantenplaatsen, vaste ligplaatsen en de aanlegmogelijkheden voor de (bruine) chartervaart anno 1998 is daarmee in kaart gebracht. Een overzicht van het aantal ligplaatsen in 1998 wordt gegeven in de tabel in **bijlage 1**. (bron: Afd. Databank en kartografie provincie Fryslân).

Deze tabel vat de resultaten samen uit een enquête onder jachthavenbeheerders. Niet geïnventariseerd zijn de aantallen (vaste) ligplaatsen langs het IJsselmeer. De laatste jaren is de ligplaatscapaciteit hier sterk gegroeid (zie hoofdstuk 3). Ook uit de groei van het aantal sluispassages blijkt een toename van vaardruk uit het IJsselmeergebied. Werden in 1982 ruim 34.000 sluispassages geteld, in 1997 is dit toegenomen tot ruim 60.000 passages per jaar. Dit is over 15 jaar bijna een verdubbeling. In sommige perioden is er sprake van wachttijden voor de sluizen door de Afsluitdijk.

De meeste jachthavens rond de Waddenzee, met vooral passantenplaatsen, worden door een gemeente of een vereniging geëxploiteerd. Een drietal wordt door particulieren commercieel geëxploiteerd.

Nieuwe ontwikkelingen in het beleidsveld

Hieronder worden nog enkele recente ontwikkelingen geschetst welke voor de sector op middenlange termijn relevant zullen zijn. Anno 1998 spelen een tweetal nieuwe ontwikkelingen en de uitwerking van een beleidsaspect uit de PKB een rol in de discussie over mogelijke aanpassingen in het beleid voor (water)recreatie:

1. de uitwerking in Europees verband van het thema 'Integrated Coastal Zone Management';
2. het door de EU-gefinancierde Inter-regionale project: Integrated Co-operation on Sustainable Development of Tourism and Recreational Use in the Wadden Sea Region (LI FE-96/DK/012/PAZ);
3. de implementatie van onderzoeksresultaten die kunnen leiden naar concretisering van het begrip 'belevingswaarde' zoals genoemd onder de PKB-hoofddoelstelling.

ad 1. Integrated Coastal Zone Management (Integraal Kustzonebeheer)

Vanuit Brussel en ondersteund op de trilaterale conferentie te Stade dient zich in Europees verband het begrip "Integrated Coastal Zone Management" aan. Hieronder verstaat men het proces waarin beleid voor en beheer van kustzones gericht worden op realisering van een duurzame (economische) ontwikkeling met behoud van de regionale diversiteit en karakteristiek van de betreffende zone. Beoogd wordt om met een effectiever beheer te komen tot een optimaal en duurzaam gebruiksniveau dat moet leiden tot kwaliteitsverbetering van het milieu in de kustzone.

Ook voor de recreatiesector kunnen, vanuit een oogpunt van Integraal Kustzonebeheer, beleidsuitgangspunten worden geformuleerd. Daarbij kiezen de Waddenprovincies voor de benadering zoals die in interregionaal verband op de conferentie van Husum is vastgesteld en die later is gepresenteerd op de trilaterale ministerconferentie te Stade. In de kern beogen de regio's de ontwikkeling van duurzaam toeristisch medegebruik. Met duurzaamheid wordt in dit verband bedoeld het voorzien in de behoeften van vandaag zonder dat toekomstige generaties tekort worden gedaan wanneer zij willen voorzien in diezelfde behoeften. Daarbij dienen 'behoeften' breed te worden geïnterpreteerd: uiteenlopend van sociaal-economische belangen tot de beleving van rust en ruimte in natuur en landschap.

Echt 'integraal' wordt het Waddenkustzonebeheer pas wanneer ook de eilanden en de kuststrook bij het Interprovinciaal Waddenbeleid worden betrokken. In het verleden kreeg dit 'achterland' in besluitvormingsprocedures vanuit Waddenzee-optiek onvoldoende aandacht. Bijvoorbeeld in de discussie over de aanleg van de marina's bij Makkum en Enkhuizen. In het kader van watersportbeleid voor de Waddenzee geldt integraliteit in het bijzonder voor de ontwikkelingen rondom IJsselmeer en Lauwersmeer.

ad 2 Duurzame Recreatie en Toerisme in het Waddenzeegebied

Een voorbeeldproject voor andere kuststreken in de EU-regio is het pilotproject 'Integrated Cooperation on the Sustainable Development of Tourism and Recreation in the Wadden Sea Area'. Dit project richt zich op doelstellingen geformuleerd op de Trilaterale Regeringsconferentie in Stade in 1997. Doel is de totstandkoming van een beleidsvisie op de ontwikkeling van werkgelegenheid en versterking van de regionale economie door stimulering van natuur- en milieuvriendelijk toerisme. Aandachtsgebied is de integrale Waddenzeeregio met de drie geografische geledingen: eilanden, Waddenzee en kuststrook. Nevendoelstelling is te bevorderen dat interregionale samenwerking wordt gekoppeld aan actieve participatie van belangenorganisaties en zo mogelijk van de lokale bevolking. Een internationale, breed

samengestelde werkgroep van overheden en 'stakeholders' uit de natuurbeschermingswereld en de recreatiesector (NetForum) onderzoekt tussen 1997 en 1999 enerzijds mogelijkheden voor:

- verbetering van samenwerking tussen overheden en werkverbanden gericht op regionale ontwikkeling in het Waddengebied;
- deelname van de lokale bevolking aan het besluitvormingsproces;
- toepassing van uitgangspunten van duurzaamheid en integrale besluitvorming in relatie tot ruimtelijke ordening;
- proefprojecten op uitvoeringsniveau.

Anderzijds demonstreert het project impliciet de effectiviteit van dit nieuwe concept van brede samenwerking tussen overheden en doelgroepen waar het gaat om de doorwerking van resultaten in de besluitvorming. Daarmee komt belangrijke informatie beschikbaar voor andere grensoverschrijdende kuststreken binnen de Europese lidstaten. Op de 9e Trilaterale Conferentie over de Waddenzee in het jaar 2001 zullen de ervaringen worden uitgewisseld en een beleidsvisie gepresenteerd. Meer dan voorheen zal de samenhang tussen een duurzaam recreatief en toeristisch medegebruik en regionale economische ontwikkeling in het Waddenzeegebied richting geven aan de beleidsvorming.

Een nieuwe Nederlandse beleidsvisie voor de watersport op de Waddenzee bepaalt mede de inbreng in de beleidsontwikkeling in interregionaal verband. Omgekeerd is vanuit dit bredere perspectief aan watersport gerelateerde recreatie slechts een klein facet in het gehele beleidspalet voor de recreatiesector. Deze PIROK-nota moet worden beschouwd als een deeluitwerking binnen het beleidskader dat in de nabije toekomst uit interregionaal, dan wel trilateraal verband naar voren zal komen. Daarmee vormt het de aanzet voor een toekomstige integrale visie voor het gehele Waddenzeegebied in de vorm van een herzien IBW.

ad 3 Uitwerking PKB-begrip 'Belevingswaarde'

Naast de duurzame bescherming van fysisch-geografische, ecologische en landschappelijke aspecten, worden in PKB en IBW ook 'de belevingswaarde van natuur en landschap' beschermingswaardig geacht. De termen van beleving, volgend uit verschillende uitwerkingen van het PKB-begrip belevingswaarde, dienen in de toekomst deel uit te maken van monotoringsprogramma’s. Meer dan voorheen zullen deze bij beleidsmatige afwegingen een rol gaan spelen. De 'ervaringsomstandigheden' in de tweede helft van dit decennium gelden daarbij als referentiepunt. Vanuit deze invalshoek volgt een beschouwing over de huidige inzichten in recreatieve beleving van het Waddengebied.

Het tweede ROK-deelonderzoek (Bruin en Klinkers (1995)) besteed ook aandacht aan de belevings-waarde. Rust, ruimte, 'het Wad' en de dynamiek van de getijdenstromingen kwamen als belangrijkste factoren voor een bezoek aan het Waddenzeegebied naar voren. Nederland heeft geen alternatief voor de beleving van deze waarden wat intensiteit en gevarieerdheid betreft. Uit het onderzoek blijkt een breed draagvlak voor (de bescherming van) de waarden van de Wadden. Zij worden kwetsbaar en gevoelig voor verstoring geacht. Activiteiten en elementen die als storend ervaren worden: industriële vestigingen, legeroefeningen, gasboringen, windmolenbouw op de eilanden of aan de kust en uitbreiding van toeristische faciliteiten. Ook de beoefening van watersport door middel van jetski's en speedboten wordt ervaren als een afbreuk op de intrinsieke belevingswaarde van de Waddenzee.

Het Staringcentrum heeft, op initiatief van de Waddenvereniging, met behulp van financiering door onder meer de ministeries van LNV, V&W en VROM, onderzoek gedaan naar de beleving van het Waddenlandschap door bewoners en bezoekers. Het onderzoek is in de eerste plaats uitgevoerd ten behoeve van communicatie met verschillende doelgroepen. Maar het rapport 'Waarden van de Wadden' (Couterier c.s. Wageningen; 1997) kan ook worden beschouwd als een bijdrage aan het invullen en objectiveren van het begrip 'belevingswaarde' uit de PKB.

De belevingswaarden van het Waddenlandschap blijken universeel. Zowel bewoners als bezoekers zijn het eens over de belangrijkste en meest aansprekende delen van het gebied. De natuurlandschappen (daar waar de natuur haar eigen gang kan gaan) roepen de sterkste gevoelens op ('wilderniservaring'). De combinatie van natuur- met cultuurlandschappen- voegt een beleving van 'beschutting' en traditie toe. Uit het onderzoek bleken: ruimte, eenheid, harmonie, vrijheid en dynamiek de vijf belevingsparameters van bezoekers (én bewoners).

Hoewel in grote delen van het Waddengebied recreatief medegebruik mogelijk is zonder dat natuur- en landschapswaarden bedreigd worden, is bij een ongestuurde ontwikkeling de belevingswaarde in de toekomst wel degelijk in het geding. Nu al zeggen sommige watersporters dat zij alleen nog in voor- en naseizoen het Wad optrekken. Een enkeling spreekt van 'filevaren' in de vaargeulen tussen Kornwerderzand, Harlingen en Terschelling. Anderen roemen de gezelligheid van de Waddenhavens en stellen de veiligheid op prijs die verbonden is aan meer drukte op het water. Er blijkt een diversiteit aan verschillende belevingswerelden.

In zijn bijdrage aan het symposium van de Waddenadviesraad over duurzame ontwikkeling in het Waddengebied constateert Couteriers collega, drs. Philipsen (L.U. Wageningen; 1997) vanuit een toeristisch-recreatieve invalshoek de noodzaak om de aanwezige variatie aan ervaringswerelden in stand te houden. Indien niet bewust wordt getracht deze diversiteit te beschermen, dan is het risico dat de mogelijkheden voor vooral de uitzonderlijke belevingscategorieën verloren gaan. Hij wijst daarbij op de gevaren van productuniformering, versnelling en standaardisering van aangeboden producten en diensten en versnippering van besluitvorming als gevolg van beslissing vooral genomen op het niveau van bedrijf of gemeente.

Gepleit wordt voor het formuleren van streefbeelden voor de Waddenzee in termen van beleving, zoals die ook voor natuur- en milieuparameters gedefinieerd zijn. Daarmee kan richting worden gegeven aan ontwikkelingsstrategieën van ondernemers en gemeenten en aan voorlichtingsstrategieën van natuurbeschermingsorganisaties. Deze termen kunnen tevens meegewogen worden in de beleidsevaluaties van ontwikkelingen in de (watersport) sector. Naast parameters uit ecologische monitoringsprogramma's behoren ook belevingsparameters deel uit te maken van een confrontatie met de cijfers over sluispassages, jachthavenbezoek en verspreiding van vaardruk.

3. NAAR EEN NIEUW WATERSPORTBELEID: de hoofdlijnen

Hier volgen de hoofdlijnen voor het watersportbeleid tot omstreeks 2010. In sommige gevallen wordt er voorgesteld het beleid te wijzigen.

Conclusies uit onderzoek en monitoring
Uit het ROK-onderzoek komt naar voren dat de omvang van de (grote) watersport nog niet frustrerend heeft gewerkt op de hoofddoelstelling die gericht is op natuurbehoud en de ontwikkeling van natuurwaarden. Een niet gestuurde, ongelimiteerde groei kan op termijn wel problemen opleveren voor kwetsbare ecologische en landschappelijke (belevings)waarden. Daarbij wordt gedacht aan een toenemende kans op vervuiling en (in bepaalde gebieden) aan verstoring van wadvogels en zeehondenpopulaties.

Vooralsnog dient rekening te worden gehouden met een groeiende belangstelling voor varen op groot water, i.c. op de Waddenzee. De huidige havencapaciteit blijkt in enkele havens in het westelijk deel van het Waddengebied en in Delfzijl gedurende hoogtijdagen in de zomerperiode ontoereikend. Genormeerd capaciteitsbeleid gericht op stabilisering van ligplaatsaccommodatie houdt hiermee geen rekening.

In het IBW komt de norm '1 boot op 20 ha bebakend vaarwater' voor. Deze is ontwikkeld in de zeventiger jaren. Als indicator voor belevingswaarde heeft de norm een zekere betekenis. De sector ziet echter geen directe relatie met het behoud van de ecologische betekenis van de Waddenzee. De discussie hierover en het noodzakelijk geachte inzicht in de relatie tussen recreatief gebruik en ecologische waarden leidden ondermeer tot het ROK. Er wordt geen recht gedaan aan de verschillende omgevingsfactoren en de subjectieve invulling van wat `Waddenbeleving' inhoudt. Als omrekenfactor in het capaciteitsbeleid voor jachthavens in de Waddenregio is de norm altijd als kunstmatig ervaren.

Het vigerende watersportbeleid voor de Waddenzee lijkt te veel gebaseerd te zijn geweest op een visie die zich slechts beperkt tot de Waddenzee. De afgelopen jaren is dan ook het besef gegroeid dat waterrecreatie op de Waddenzee in steeds grotere mate beïnvloed wordt door ontwikkelingen die hun oorsprong vinden buiten de PKB-grens. Bij de evaluatie van het gevoerde watersportbeleid moet dan ook worden stilgestaan bij ontwikkelingen in de aangrenzende vaargebieden, zoals bijvoorbeeld op het IJsselmeer. De ontwikkelingsstrategie die voor waterrecreatie op het IJsselmeer wordt gevolgd heeft consequenties voor de vaardruk op de Waddenzee. Uit een oogpunt van duurzaam recreatief medegebruik moet ervoor worden gezorgd dat de unieke belevingswaarden, waaraan in het ROK wordt gerefereerd, aanwezig blijven. Verarming van deze waarden lijkt waarschijnlijk bij een onbeheerste groei van de watersport in het Waddenzeegebied. De groeiende instroom van vaartuigen vanuit het IJsselmeergebied verdient in dit verband extra aandacht.

Hoewel de inkomsten uit watersport afgemeten tegen de inkomsten uit het strandtoerisme (badgasten Noordzeekust) relatief gezien beperkt zijn, leveren zij niettemin een bijdrage aan de economische ontwikkeling van de regio. Uit het ruimtelijk-economisch ROK-deelonderzoek en de REA-rapportage Zicht op Toeristische Markten 1997 - 2001 blijkt een zekere behoefte aan fysieke ruimte voor vernieuwing en economische ontwikkelingsmogelijkheden. De huidige zonering voor het recreatief gebruik geeft daartoe in principe enige ruimte. Ook uit veiligheidsoverwegingen kan op bepaalde locaties herinrichting dan wel (beheerste) uitbreiding van havenaccommodatie worden overwogen.

Gelet op goede ervaringen met het huidige zoneringssysteem ziet de Stuurgroep Waddenprovincies geen reden deze ter discussie te stellen of de zonering aan te passen. Door middel van gerichte monitoring en een jaarlijkse evaluatie kan de beoogde zonering voor recreatief medegebruik worden bewaakt. Om (nog) meer restrictief beleid en regelgeving in de toekomst te voorkomen, dient actiever dan voorheen vanuit de overheid te worden gewerkt aan draagvlak. Met een open communicatie wordt verinnerlijking van het beoogde gedrag bij de gebruikersgroepen nagestreefd.

Streefbeeld voor de langere termijn
In een korte schets wordt het streefbeeld hieronder toegelicht als richtlijn voor de voorgestelde beleidswijzigingen.

De Waddenzee is een getijdengebied met specifieke ecologische, landschappelijke en belevings-waarden. Het is het grootste gebied van Nederland waar nog sprake is van geo-fysische dynamiek en waar natuurlijke processen betrekkelijk ongestoord hun gang gaan. Er komen veel kwetsbare plant- en diersoorten voor die in (inter)nationaal opzicht zeldzaam zijn. De vele en zeer voedselrijke wadplaten hebben een bijzondere betekenis als pleisterplaats voor migrerende vogels langs de 'East-Atlantic Flyway', die loopt van Noord-Siberie tot in zuidelijk Afrika. Recreatief medegebruik is intensiever in de meest toegankelijke delen van de Waddenzee: de diepere vaargeulen. Hier liggen ook de belangrijkste jachthavens. De smalle en ondiepe zone ter hoogte van het Friese en Groninger Wad (kleinschalig door de vele ondiepe prielen en slenken die de Wadplaten doorsnijden) draagt een rustiger karakter dat mede dankzij een zoneringsbeleid extensief wordt gebruikt.

Een visie voor recreatief medegebruik op de Waddenzee op middellange termijn is bepaald tot de planhorizon van deze nota, nl. 2010. De huidige ecologische, landschappelijke en belevingswaarden zijn richtinggevend. Er wordt een zekere ontwikkelingsruimte gegeven aan extensieve, gebiedsvriendelijke vormen van waterrecreatie, passend binnen de ingestelde zonering van recreatief medegebruik. Deze ontwikkelingsruimte behoeft niet op gespannen voet te staan met de aanwezige ecologisch-landschappelijke waarden, noch met de huidige belevingswaarden, mits in een goed overleg met de gebruikers afspraken zijn/worden gemaakt over datgene dat binnen de natuurlijke ontwikkeling van het Waddenzeegebied acceptabel is.

Deze visie gaat er vanuit dat er nog beperkte ruimte is voor een beheersbare, zo nodige gefaseerde, ontwikkeling van die vormen van watersport die passen bij, en rekening houden met, de kwetsbaarheid van de natuurlijke omgeving, die daarvan ook op langere termijn geen schade mag ondervinden. De wijze waarop op de wat langere termijn inhoud aan het begrip duurzaam recreatief medegebruik kan worden gegeven, is momenteel onderwerp van discussie in het Interregionale overleg. Hierbij onderzoeken de drie regionale overheden, tezamen met belangenorganisaties uit de hoek van natuurbescherming en recreatie en toerisme, de mogelijkheden voor een ontwikkelingsrichting van duurzaam recreatief medegebruik in het Waddenzeegebied. Op de volgende trilaterale regeringsconferentie zullen concrete voorstellen hiertoe aan de nationale overheden van Nederland, Duitsland en Denemarken worden overhandigd. Na vaststelling volgt doorvertaling en een implementatie in het (inter)provinciaal beleid.

Uitgangspunten voor nieuw watersportbeleid

Op basis van de hiervoor geschetste ontwikkelingen en bevindingen komt de Stuurgroep Wadden-provincies tot de volgende uitgangspunten.

Enige ruimte wordt gegeven aan (een gefaseerde) uitbreiding van passantenligplaatsen in de jachthavens van Texel, Vlieland, Harlingen en bij Delfzijl/Termunterzijl. Indien nodig worden ook de aanlegplaatsenproblematiek en accommodaties voor de chartervaart hierbij betrokken. De 1-bootop-20 ha-norm als basis voor capaciteitsbeleid wordt daarmee verlaten.

Vanwege kwetsbare ecologische waarden en vanuit het oogpunt van belevingswaarde, blijft, overeenkomstig het huidige zoneringsbeleid, voor de jachthavens rond het Friese en Groninger Wad (Ameland, Schiermonnikoog, Lauwersoog) stabilisatie van havencapaciteit en vaardruk. Dit is conform de huidige uitgangspunten van PKB en IBW. Uitbreiding van het aantal vaste ligplaatsen is mogelijk voor de plaatselijke bevolking.

In het IBW (of een herzien paragraaf daarvan) wordt deze ruimte voor de komende 5 - 10 jaar vastgelegd en wordt de ruimtelijke inpassing in het kader van bestemmingsplanwijzigingen geregeld conform de Wet op de Ruimtelijke Ordening. In dit kader worden nadere voorwaarden aan uitbreidingsplannen gesteld.

Handhaving door havenbeheerders, conform gemeentelijke havenverordeningen, moet voorkomen dat na een havenherinrichting of (gefaseerde) uitbreiding de geboden ruimte direct weer dichtslibt. Daarbij wordt ook gedacht aan het (opnieuw) invoeren en handhaven van een regeling die voorziet in een maximale aanlegduur in een volle jachthaven. Indien nabij bestaande jachthavens een geschikte rede ligt, dient ankeren aldaar in principe tot de mogelijkheden te behoren.

Bij toekomstige uitbreidingsplannen voor jachthavens of realisering van marina's, rond IJsselmeer en Lauwersmeer, zullen de Waddenprovincies, uitgaande van het begrip Integraal Kustzonebeheer, in het kader van procedures ex art. 10 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening, de mogelijke effecten voor de vaardruk op de Waddenzee mede beoordelen. Het uit jurisprudentie ontwikkelde en vervolgens in de nieuwe Nb-wet (januari 1998) geïntroduceerde begrip 'externe werking' biedt hiervoor eveneens aanknopingspunten.

Op de Waddenzee komen geen nieuwe locaties voor watersportvormen met speedboten, waterscooters/jetski's, zoals bij Den Helder en ten zuidoosten van Texel. Deze vormen van watersport horen in principe op de Waddenzee niet thuis

Het is van belang doelgroepen gerichte informatie te geven en hen zo te betrekken bij beleidsontwikkeling en -evaluatie. Uitgangspunt voor het overleg met de recreatiesector is het Kaderplan Communicatie Overheden Waddenzee (KCOW). Het door de Waddenprovincies geïnitieerde Toeristisch Overleg Waddenzeegebied (TOW) is van belang bij het betrekken van doelgroepen bij het besluitvormingsproces. Vanuit het TOW is inmiddels een gedragscode voor 'waddengebruikers' geformuleerd **(bijlage 3).**

Door middel van handhaving, door politie en inspectiediensten, wordt het recreatief gebruik van de zonering geëffectueerd. Gezien de kwetsbaarheid van de natuur- en belevingswaarden, verdient het uitgangspunt van stabilisering van de vaarintensiteit op het kleinschalige Friese en Groninger Wad extra aandacht. Door middel van het jaarlijkse monitoringprogramma is het mogelijk te beoordelen of de beoogde zonering effect sorteert. Is dit niet het geval dan zullen extra maatregelen worden overwogen.

Ontwikkeling van havens en watersportaccommodaties

Deze paragraaf gaat in op de ontwikkelingsruimte die aan jachthavens in het Waddenzeegebied wordt geboden. Uitgangspunt blijft dat <u>het aantal</u> jachthavens in of direct grenzend aan de Waddenzee niet wordt uitgebreid (PKB par.3.4.6 en het IBW par.3.8.3 en 3.8.4.). Er zijn mogelijkheden voor uitbreiding en kwaliteitsverbetering van jachthavens binnen de huidige zonering van het recreatieve gebruik, de gegeven vaarintensiteit en de aanwezigheid van groot vaarwater.
Alleen de Noorderhaven in Harlingen en de jachthaven bij Den Oever worden door particulieren geëxploiteerd, soms in combinatie met andere commerciële toeristische activiteiten. In tegenstelling tot de jachthavens langs de IJsselmeerkust, die merendeels in particuliere handen zijn, worden de vele passantenplaatsen in de jachthavens rond de Waddenzee niet marktconform aangeboden door gemeenten en verenigingen.

Vanwege de bescherming van ecologische waarden en het stille karakter van het vaarwater op het Friese en Groninger Wad is uitbreiding van de jachthavens van Ameland, Schiermonnikoog, Lauwersoog en de aanlegmogelijkheid bij Noordpolderzijl ongewenst. Conform het vigerende beleid in PKB/IBW blijft hier stabilisatie van de huidige ligplaatscapaciteit het uitgangspunt. Dit geldt ook voor de aanlegvoorzieningen in het Dollard-gebied bij Nieuw Statenzijl. In deze havens zou bij herinrichting ten behoeve van kwaliteitsverbetering en schaalvergroting het aantal ligplaatsen per saldo kunnen afnemen. Compensatie van deze plaatsen is in principe mogelijk.

Een beheersbare groei van de havencapaciteit voor de recreatievaart wordt mogelijk geacht in het westelijk Waddengebied: bij de jachthavens van Den Helder, Den Oever, Harlingen, op Texel, Vlieland, Terschelling en in het Eemsgebied bij Delfzijl/Termunterzijl. Deze groei moet in fasen plaatsvinden om de

plannen tot uitbreiding in de tijd beheersbaar te houden. Tot 2010 worden twee fasen onderscheiden tussen welke een evaluatiemoment is voorzien.

Fase 1:
uitgangspunt is het eerder gesignaleerde aantal tekort aan ligplaatsen. Op basis daarvan wordt voorgesteld een uitbreiding mogelijk te maken van 10 % van het totaal aantal ligplaatsen, dit zijn qua aantal ca 400, ten behoeve van passantenligplaatsen voor de komende vijf jaar in bovengenoemde gebieden.

Fase 2:
afhankelijk van de uitkomst van monitoring en nader onderzoek is na vijf jaar eventueel uitbreiding van passantenligplaatsen mogelijk. Deze groei wordt gebaseerd op de groei van de watersport na evaluatie op basis van monitoring van de ecologische en belevingswaarden.
Uitgaande van de huidige capaciteit en de gesignaleerde behoefte aan ligplaatsen wordt een nadere verdeling (contingent) van nieuwe ligplaatsen over het westelijk deelgebied en de jachthavens van Delfzijl/Termunterzijl afgeleid. De gemeenten rond de westelijke Waddenzee dienen in onderling overleg het aantal ligplaatsen te verdelen. Hierbij worden de plannen, welke momenteel in ontwikkeling zijn, betrokken (Harlingen, Termunterzijl).

Het is onvoordelig nieuwe passantenligplaatsen aan te leggen die gedurende meer dan 300 dagen per jaar niet worden gebruikt. Een relatief goedkope bijdrage aan het capaciteitsprobleem in piekperioden biedt het Engelse systeem in de vorm van het op de rede ankeren aan een zogenaamde 'moorring' of ankerboei. Deze voorziening in combinatie met een aanlandingspunt voor bijbootjes biedt een bij het Waddengebied passende uitbreiding van havencapaciteit. Zo kan met een betrekkelijk kleine investering ook het gebruik van de rede worden geëxploiteerd en grootschaliger havenuitbreidingen voorkomen. In een eerste fase zou hiertoe een proefproject kunnen worden gestart, waarbij wordt nagegaan of de installatie van 'moorrings', in combinatie met een kleine helling voor bijbootjes, op de rede van Vlieland en Ameland voldoet aan eisen uit de praktijk.

Het huidige IBW-beleid ten aanzien van jachthavenuitbreidingen blijft richtinggevend. Uitbreidingsplannen zullen conform het IBW worden getoetst aan de volgende doelstellingen:

1. Groei van het aantal passantenligplaatsen mag niet ten koste gaan van de chartervaart. De ligging van sanitaire en milieuvoorzieningen voor deze vloot vraagt bij herinrichting/uitbreiding van particuliere (passanten)ligplaatsen om een zorgvuldige inpassing.
2. Periodieke evaluatie van ontwikkelingen op basis van gegevens uit monitoring, zowel ecologisch als van de watersport, moet uitwijzen of verdere groei van de watersport op de Waddenzee in relatie tot het beoogde zoneringsbeleid i.c. de natuur- en belevingswaarden ook op langere termijn acceptabel blijft. Is dit niet het geval, dan wordt opnieuw een beleid gericht op stabilisering ingezet.
3. Op de eilanden kan in de behoefte aan vaste ligplaatsen voor de plaatselijke bevolking worden voorzien. Een nadere onderbouwing van de plannen moet voorkomen dat, zoals in het Duitse Waddengebied het geval is, niet-eilander booteigenaren voor hun vaste ligplaatsen eilanderhavens kiezen.
4. Het aantal jachthavens in of direct grenzend aan de Waddenzee wordt niet uitgebreid. Uitbreidingsplannen, danwel herinrichtingsplannen waarmee een toename van meer dan 100 ligplaatsen is gemoeid, zijn op grond van de Interprovinciale Milieuverordening M.e.r.-plichtig.

Voorts zullen uitbreidingsplannen, conform het huidige IBW beoordeeld worden op de volgende criteria:

- de bijdrage die geleverd wordt aan de aanwezige passantenaccommodatie;
- de verhouding tot de ligplaatsontwikkeling in het achterland;
- het te verwachten aantal nieuwe vaste-ligplaatshouders dat de Waddenzee voornamelijk als vaargeul zal kiezen;
- de effecten daarvan op de samenstelling van de watersportvloot,
- de functie van de haven voor Noordzeegaande watersport,

- het effect van de locatie op de ingestelde zonering.

Invloed van watersport vanuit aangrenzende gebieden
Vanaf de Noordzee, het Duitse Waddengebied, het IJsselmeer en het Lauwersmeer kunnen watersporters de Waddenzee bereiken. De ontwikkeling van havenaccommodaties rond IJsselmeer en het Lauwersmeer verdient daarom bijzondere aandacht. Hier liggen jachthavens van waaruit veel schepen op de Waddenzee varen.

Het IJsselmeer
Een publicatie van de Stichting Waterrecreatie IJsselmeer en Randmeren (mei 1997) spreekt van een toename van 26.000 in 1995 tot 32.000 in 1995. Hoe groot het aantal schepen is dat ook daadwerkelijk op de Waddenzee vaart, is helaas niet bekend. Veel van de aan het IJsselmeer gelegen schepen zijn echter zeewaardige jachten.

Op basis van extrapolatie van een jaarlijkse groei van de grote watersport van 1,5% voorzag het Structuurschema Groene Ruimte (SGR, ministeries LNV en VROM; 1993) tot 2010 nog een behoefte aan ca. 18.000 extra vaste ligplaatsen rondom IJsselmeer, Markermeer en randmeren. In het SGR wordt gesteld dat voor watergebieden met uitbreidingsmogelijkheden voor meer dan 1000 ligplaatsen (IJsselmeer, Markermeer en Ketelmeer), mede op basis van de ecologische mogelijkheden, moet worden aangegeven met welke omvang het aantal vaste ligplaatsen maximaal kan groeien tot en met het jaar 2010. De in het SGR genoemde uitbreidingsbehoefte is slechts globaal afgewogen. Aan de provinciale overheden is gevraagd een en ander in hun streekplannen concreter af te wegen.

Het recreatiebeleid voor het IJsselmeer van de provincies Noord-Holland, Fryslân, Flevoland is vastgelegd in het Interprovinciaal Beleidsplan IJsselmeer (1993). De beleidsdoelstelling is gericht op "het duurzaam ontwikkelen van het IJsselmeer als open water met een multifunctioneel karakter". Voor de sector Recreatie en Toerisme betekent dit:
- dat de ontwikkeling van het IJsselmeer voor recreatie en toerisme mogelijk is op basis van een daarop toegesneden zonering;
- en dat de functies van het IJsselmeer met een economische betekenis, waaronder met name toerisme en scheepvaart, verder ontwikkeld kunnen worden op voorwaarde dat de waterkwaliteit niet negatief beïnvloed wordt.

Een doelstelling die nauw samenhangt met het aantrekkelijker maken van het IJsselmeer als recreatief vaargebied wordt als volgt verwoord: "...aanwezige natuurwaarden worden behouden en verder ontwikkeld tot er een zo optimaal mogelijk ecologische structuur ontstaat" en "... de inrichting van vooroevers en eilanden".

Het Interprovinciaal Beleidsplan voor het IJsselmeer geeft voor de ontwikkelingsmogelijkheden geen absolute aantallen. De maximaal mogelijke capaciteit van het aanbod aan voorzieningen hangt af van de inpasbaarheid binnen de aangegeven zonering en ".... de relatie tot de ontwikkelingen in omringende gebieden (Waddenzee, Markermeer en Ketelmeer)."

Ontwikkeling van bestaande functies en nieuwe activiteiten die vallen binnen de hoofddoelstelling worden in onderlinge samenhang getoetst aan onder meer de volgende criteria:
- de effecten van activiteiten voor de omliggende grote wateren, met name de Waddenzee, het Markermeer en de randmeren;
- de mate waarin activiteiten in ruimte en tijd te zoneren zijn of aan randvoorwaarden zijn te binden;
- de omvang en aard van de met de activiteit samenhangende economische betekenis.

Deze criteria, zo stelt het beleidsplan, zullen regelmatig in beschouwing genomen moeten worden door middel van een periodieke rapportage. Mocht blijken dat de aangegeven zonering moeilijk te handhaven is, bijvoorbeeld ".... wanneer ongewenste effecten op de omringende gebieden, dan kan het noodzakelijk zijn dit beleid bij te stellen en kwantitatief meer exact aan te geven tot welk niveau ontwikkelingen mogelijk zijn".

Grootschalige ontwikkeling van havenaccommodaties in het noordelijk deel van het IJsselmeer dienen kritisch en terughoudend op het uitstralend effect ervan op de vaarintensiteit op Waddenzee te worden beoordeeld.

De nieuwe Natuurbeschermingswet is een instrument dat in de toekomst een belangrijke rol kan gaan spelen bij de beoordeling van jachthavenuitbreidingen in het noordelijk deel van het IJsselmeer. Deze wet onderscheidt 'activiteiten die de wezenlijke kenmerken aantasten' en benoemt het 'voorzorgprincipe': "bij onzekerheid over de schadelijkheid van activiteiten wordt het voordeel van de twijfel aan het behoud en herstel van natuurbelangen gegeven."

Vanuit het sinds 1993 uit jurisprudentie ontwikkelde begrip 'externe werking', zouden activiteiten / handelingen in het aangrenzende IJsselmeer en het Lauwersmeer, als belangrijke herkomstgebieden voor watersport op de Waddenzee, aan een nadere beschouwing kunnen worden onderworpen. Met de doorwerking van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn in de nieuwe versie van de Nb-wet (januari 1998) krijgt dit instrument verdergaande toetsingscriteria ten aanzien van het begrip externe werking.

Het westelijk deel van de Waddenzee, met groot, open en diep vaarwater, komt het eerst in aanmerking voor overloop van watersport vanuit het IJsselmeergebied. De huidige en toekomstige havencapaciteit rondom het IJsselmeer, het Markermeer en de randmeren levert een nog onbekend aantal potentiële zeevaarders op. De beleidsvragen die in relatie tot de behoudender koers voor de Waddenzee aan de orde zijn:
* wat is het aandeel (potentiële) zeevaarders onder IJsselmeerwatersporters;
* voor welke categorie schepen worden in de IJsselmeerregio ligplaatsen aangelegd;
* hoe kan de kwaliteit van de beleving van het IJsselmeer als vaargebied worden vergroot.

Gezien de ramingen in het SGR is het noodzakelijk de relatie tussen de watersport op het IJsselmeer en watersport op de Waddenzee in beeld te brengen. Resultaten van onderzoek hiernaar kunnen leiden tot inzichten die de afstemming van het ontwikkelingsbeleid voor het IJsselmeer en het terughoudender watersportbeleid voor de Waddenzee bevorderen.

Na het varen waarderen watersporters veilige, beschutte ankerplaatsen. Een belangrijke bijdrage aan het watersportbeleid voor de Waddenzee wordt verwacht van een aantrekkelijke inrichting van het IJsselmeer als vaargebied. Door het aanleggen van bijvoorbeeld kleine eilanden, ankerplaatsen en groene zones langs dijken (mogelijk in het kader van de realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur) wordt het IJsselmeer aantrekkelijker. Men verwacht dat de drang om de Waddenzee op te varen daardoor minder groot wordt. Langere wachttijden voor de sluispassages door de Afsluitdijk kunnen op termijn mogelijk ook de animo drukken voor een doorvaart naar de Waddenzee: de wal keert het schip. Ook van een tijdige informatievoorziening over de bezettingsgraad van de eilanderjachthavens kan beheersing en sturing van de vaarintensiteit op de Waddenzee uitgaan.

Vanwege het uitstralend effect van het IJsselmeer als brongebied, zullen de provincies Fryslân en Noord-Holland bij afwegingen binnen het capaciteitsbeleid voor het IJsselmeer ook de relatie met het Waddenzeebeleid betrekken. De ontwikkeling van de watersport op het IJsselmeer wordt gestuurd vanuit het kader, zoals dat door de IJsselmeerprovincies is vastgelegd in het Interprovinciaal Beleidsplan IJsselmeer. Bestuurlijke afstemming hierover is mogelijk binnen de Stuurgroep IJsselmeer en Markermeer (STIJM).

Het Lauwersmeer
Als relatief klein en ondiep vaarwater draagt het Lauwersmeer op zichzelf een geheel ander karakter dan het IJsselmeer. Toekomstige ontwikkelingen in/bij de zoetwaterhavens van Zoutkamp en Oostmahorn zullen moeten passen binnen de beleidsvisie volgend uit de status van het Nationaal Park Lauwersmeer (i.o.). Van hieruit wordt geen buitensporige verhoging van de vaardruk op het Groninger en Friese Wad verwacht.

Het Duitse Waddengebied
De instroom van recreatievaartuigen rechtstreeks vanuit het Duitse Waddengebied naar het Nederlandse is relatief gezien gering, maar vertoont een groeiende trend, indien gelet wordt op de toename van het aantal Duitse schepen die de sluizen passeren. (Watersportmonitoring Waddenzee 1996/1997; Provincie Fryslân, 1998).

De Noordzee
Noordzeevaarders gebruiken de Waddenzee als doorvaargebied. Over de omvang hiervan is helaas weinig bekend. Indirect kan een en ander worden afgeleid uit de watersportmonitoringrapportages van de Waddenzee (jaarsaldi sluispassages). Het aandeel Noordzeevaarders dat van buiten het Waddenzeegebied afkomstig is, dan wel door de Waddenzee buitengaats vaart, is relatief gezien klein. Door de jaren heen is er volgens waarnemers wel sprake van een toename van recreatievaart vanaf de Noordzee naar de Waddenzee.

Overige watersportvormen
De beleving van varen op de Waddenzee wordt bepaald door weer, getij, geulen en prielen en navigatie op bebakening (betonning en 'prikken'). De wijdheid, de rust en natuurlijkheid van het vaargebied bepalen de specifieke sfeer. De tot dusver behandelde vormen van watersport betroffen het varen met boten geschikt voor meerdaags verblijf. Deze paragraaf gaat expliciet over het varen met kleine boten of andere soorten vaartuigen, ook wel aangeduid met 'kleine watersport'. Daarbij gaat het om: de kleine open motorboot ('visbootjes'), zeekayak, windsurfplank en open catamaran, speedboot en jetski. In het Waddenzeegebied worden vaartuigen die tot de kleine watersport gerekend worden overigens ook in kleine aantallen aangetroffen.

Visboot
Voor de categorie sportvissers gelden dezelfde beperkingen als voor 'grote' watersporters. De wijze waarop men zich met sportvisserij bezighoudt, is geregeld in de Visserijwetgeving. Deze blijft hier verder buiten beschouwing. Een kleine motorboot met een vaste ligplaats in een jachthaven geldt eenvoudigweg als een vaartuig in de zin van de voorgaande hoofdstukken. De, vanuit het verleden aanwezige, kleinere concentraties van visbootjes hier en daar voor anker langs de kust gelegen, kunnen gehandhaafd blijven.

Zeekayak
Kayakvaarders peddelen met de stroming van het getij en varen meestal in kleiner groepsverband. Er worden ook meerdaagse trektochten gemaakt. Daarbij bestaat de behoefte aan overnachtings-mogelijkheden in de nabijheid van het water. Afhankelijk van de zeevaardigheid van een groep is het onder ruigere weersomstandigheden raadzaam niet de campings aan de Noordzeezijde van de eilanden op te zoeken. Kleinschalige kampeerfaciliteiten aan de Waddenkust, bijvoorbeeld nabij de jachthavens, worden wenselijk geacht.

Catamaran en windsurfplank
Deze vaartuigen komen in het Waddenzeegebied plaatselijk in grote aantallen voor. Het vermogen om in ondiepe en/of uit ecologisch oogpunt kwetsbare gebieden door te dringen is in beginsel groot. Echter gezien de binding van deze activiteiten aan de startlocaties, bestaat er geen noodzaak hiervoor (aanvullende) maatregelen te treffen. Bestaande locaties blijven gehandhaafd. Nieuwe surflocaties buiten de ingestelde zones met recreatief medegebruik worden niet toegestaan.

Speedboot en jetski
De introductie en groei van het aantal nieuwe en zeer snelle watersportmiddelen kan in bepaalde gevallen leiden tot nieuwe recreatieactiviteiten. Het varen met speedboten en jetski's is een vorm van watersport die qua aard niet gericht is op de beleving van intrinsieke waarden van het Waddengebied. De mogelijk nadelige effecten van deze activiteiten op het vaarplezier van anderen, het natuurlijk milieu (verstoring, geluidshinder), zijn van een zodanige aard dat op veel plaatsen en/of tijdstippen het gebruik van deze vaartuigen in relatie tot de belevingswaarde van de Wadden problematisch zal zijn. Deze vaartuigen horen in principe niet op de Waddenzee thuis.

4. IMPLEMENTATIE VAN NIEUW BELIED IN REGELGEVING, HANDHAVING EN BEHEER

Uit de eerste paragraaf blijkt dat er adequaat wettelijk instrumentarium beschikbaar is om ook bij een gewijzigd watersportbeleid ontsporingen te voorkomen. Verder wordt er aandacht besteed aan handhaving en beheersing.

Het wettelijk instrumentarium
Deze paragraaf geeft een overzicht van (onderdelen van) acht wettelijke instrumentarium.

1. Natuurbeschermingswet (Nb-wet)
Een kleine 10 % van de Waddenzee is op grond van de Natuurbeschermingswet gesloten voor recreatief medegebruik. Dit zijn gebieden aangewezen op basis van aanwezigheid van zeehonden en/of vogels, rustplaatsen in meest kwetsbare perioden, broedgebieden/tijd en/of hoogwatervluchtplaatsen. Vanuit de recreatiesector bestaat behoefte aan nader, en tijdig, overleg over de aanwijzing en/of de jaarlijkse grenscorrecties van de afgesloten gebieden.

De Natuurbeschermingswet is het belangrijkste instrument ten dienste van het zoneringsbeleid. Deze biedt de mogelijkheid bij (te) grote recreatiedruk/vaarintensiteit de daarvoor gevoelige gebieden (tijdelijk) af te sluiten. Het ministerie van LNV Directie Noord neemt het besluit over grenscorrecties en/of nieuwe gesloten gebieden en wordt daarbij geadviseerd door gemeenten en Waddenprovincies. Met ingang van het najaar 1997 wordt over grenswijzigingen van bestaande gesloten gebieden of nieuwe afsluitingen ook overlegd met vertegenwoordigers uit de recreatiesector in het door de Stuurgroep Waddenprovincies ingestelde Toeristisch Overleg Waddenzeegebied.

De huidige Nb-wet Aanwijzing Staatsnatuurmonument Waddenzee II gaat uit van een minimale afstand tot rustende zeehonden van 1500 meter. Uit het ROK-onderzoek komt een minimale afstand van 1200 meter naar voren. In de praktijk blijkt dat de wet op dit punt naar de geest moet worden geïnterpreteerd. Immers, in sommige vaargeulen passeren schepen rustende zeehonden veel dichterbij (bijvoorbeeld bij de Richel, oostelijk van Vlieland). In de gedragscode voor 'Wadgebruikers' is daarom opgenomen dat men rustende zeehonden niet moet opzoeken. Op deze wijze wordt meer verantwoordelijkheid bij de waterrecreanten neergelegd.

In de nieuwe Nb-wet (januari 1998) werkt de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn direct door. Op basis van deze wet vinden nieuwe 'Aanwijzingen' plaats. Na inwerkingtreding van de nieuwe wet wordt op basis van een (nog op te stellen) limitatieve lijst concreet inhoud gegeven aan het begrip 'externe werking' door middel van een vergunningplicht voor handelingen die wezenlijke kenmerken aantasten. Daarbij moet worden gedacht aan handelingen in een bepaald (aangrenzend) gebied of binnen een bepaalde straal vanuit het beschermde gebied. Het begrip externe werking geldt voor reeds aangewezen gebieden ook zonder limitatieve lijst van handelingen.

2. Wet op de Ruimtelijke Ordening
Verdeling en afstemming van aanspraken op de fysieke ruimte worden in deze wet geregeld. Veel activiteiten, waaronder ook waterhuishoudkundige, hebben ruimtelijke gevolgen en worden om die reden planologisch getoetst. De wet hanteert de volgende planfiguren: de planologische kernbeslissing, het structuurplan, het streekplan en het bestemmingsplan.

3. Wet Openluchtrecreatie (kampeerregeling)
Deze wet reguleert aard en omvang van het kamperen in het Waddenzeegebied. Ondanks dat het formeel niet is toegestaan, wordt soms op uiteinden van de eilanden en op droogvallende platen in het Waddengebied kortstondig gebivakkeerd. In 1999 wordt de wijze van uitvoering en handhaving van de wet geëvalueerd. Overwogen kan worden of er in het Waddengebied ook gebieden aangewezen kunnen worden waar een bivak mag worden opgeslagen. Vigerende bestemmingsplannen laten dit (nog) niet toe.

4. Binnenvaartpolitiereglement (BPR)
Dit reglement is van belang in verband met de toegestane vaarsnelheden op de Waddenzee. Een recente wijziging heeft geleid tot een meer gelijke regelgeving voor het hele gebied en meer soorten

schepen. De nieuwe regels voor snelvaren worden na een korte gewenningsperiode strikt gehandhaafd. Snelvaren is toegestaan in de vaargeulen tussen Harlingen en Den Helder, Harlingen en het zeegat tussen Vlieland en Terschelling en op de Zoutkamperlaag tussen Lauwersoog en Schier. Voor het gebruik van speedboten, waterscooters/jetski's en voor waterskiën zijn ten oosten van Oudeschild en bij Den Helder twee gebieden aangewezen.

5. Provinciale Milieuverordening (Stiltegebieden en M.e.r.-regeling)
Op basis van de Wet Geluidhinder zijn in de loop van 1990 door Provinciale Staten van de Waddenprovincies regels vastgesteld voor het Stiltegebied Waddenzee. Deze regelgeving is ook grotendeels overgenomen in de Provinciale Milieuverordening (1995). Ingevolge deze verordening is het ook voor de watersporter verboden onnodig lawaai te maken (excesbepaling). Verder is het verboden de door Gedeputeerde Staten aangewezen toestellen te gebruiken. Hiervoor kan ontheffing worden verleend. Op basis van positieve uitkomsten van een evaluatie en ervaringen elders in Nederland hebben de Waddenprovincies besloten de Stilteverordening in een geactualiseerde vorm te laten bestaan. In de toestellenlijst wordt onder meer het gebruik van speedboten, jetski's en draagvleugelboten verboden.

De provinciale Milieuverordening is vooral van belang voor grootschalige activiteiten. Daarbij kan gedacht worden aan bijvoorbeeld uitbreiding van jachthavens (voor het Waddengebied geldt >100 ligplaatsen) of nieuwe, snelle en luidruchtige watersportvormen. Met een Milieueffectrapportage (M.e.r.) is het mogelijk het begrip 'externe werking' uit de Nb-wet nader te concretiseren. Voor de aanleg van toeristische voorzieningen is een M.e.r. vereist wanneer de activiteit betrekking heeft op een oppervlakte van 10 ha of meer. Plannen voor het aanleggen of uitbreiden van aanlegplaatsen zijn M.e.r.-plichtig wanneer het meer dan 100 ligplaatsen betreft.

6. Gemeentelijk Bestemmingsplan Waddengebied
Volgend uit de Wet op de Ruimtelijke Ordening is dit het juridisch bindende instrument dat de bestemming van de tot het gebied behorende gronden regelt en, voor zover nodig, in verband met de bestemming voorschriften bevat omtrent het gebruik van grond (en de opstallen). Onder 'grond' valt ook 'water'. Wijzigingen in het ruimtegebruik die voor de (nabije) toekomst worden voorzien, worden in het intergemeentelijk bestemmingsplan vastgelegd en aan voorwaarden verbonden. Bij aanleg c.q. uitbreiding van ligplaatsencapaciteit in jachthavens dient te worden vastgelegd hoeveel ruimte voor een planperiode beschikbaar is.

7. Gemeentelijke Verordening Waddenzeegebied
Circa 90% van de oppervlakte van de Waddenzee valt onder de Natuurbeschermingswet en de Gemeentelijke Verordening Waddenzeegebied. De resterende 10% alleen onder deze gemeentelijke verordening. Hierin wordt het niet grondgebonden gebruik geregeld. De verordening heeft binnen het Staatsnatuurmonument Waddenzee een aanvullende werking ten aanzien van de Natuurbeschermingswet. Voor het overige gebied beoogt de verordening een overeenkomstig beschermingsniveau te geven.

De Gemeentelijke Verordening Waddenzee wordt geëvalueerd en zo nodig aangepast en afgestemd met de PKB, het IBW en het Beheersplan Waddenzee. In 1996 is hiertoe een inventarisatie uitgevoerd. De afronding van de evaluatie wordt mede afhankelijk gesteld van de discussie rond de Habitat-richtlijn en de Nb-wet decentralisatie. De Gemeentelijke Verordening heeft voor het gebied dat onder de Nb-wet valt een beperkte (aanvullende) betekenis. De bepalingen, dus ook de ontheffingsvereiste, treden terug, indien daar in de Nb-wet Aanwijzing is voorzien.

8. Wadloopverordening
Deze door de Waddenprovincies in 1995 vastgestelde verordening dient twee doelen:
a. veiligheid voor wadlopers; en
b. bescherming van natuurwaarden.

Voor oversteken is met de wadlooporganisaties een convenant afgesloten, waarin zonering en quotering moeten voorkomen dat drukte in weekends en op bepaalde routes te groot worden. Voor natuur-educatieve excursies zijn verspreid over het Waddengebied gebieden aangewezen. Voor tochten vanaf

drooggevallen schepen geldt dat een groep een redelijke afstand tot het schip aanhoudt om enerzijds de mogelijkheid te hebben om de beleving van het Wad tot zich door te laten dringen en anderzijds een niet al te grote verstoring van kwetsbare natuurwaarden in de omgeving te veroorzaken.
Jaarlijks vindt overleg over de uitvoering van het convenant plaats met de wadlooporganisaties. Zo nodig worden nieuwe afspraken voor het volgende seizoen gemaakt. In de herfst van 1998 evalueren de Waddenprovincies gezamenlijk met de wadlooporganisaties het geldende Convenant Wadlopen 1996. Met ingang van maart 1999 hebben de Stuurgroep Waddenprovincies en de sector een nieuw convenant afgesloten.

Gedragscode 'Wad-Gebruiksaanwijzingen'
De gezamenlijke overheden gaan er in de toekomst vanuit recreanten en recreatie-ondernemers meer op hun eigen verantwoordelijkheid aan te spreken. De komende jaren wordt van overheidswege, conform het Kaderplan Communicatie Overheden Waddenzee, dan ook het accent op informatie-uitwisseling met de recreatiesector gelegd. Met dit oogmerk is, onder verantwoordelijkheid van de Stuurgroep Waddenprovincies, het Toeristisch Overleg Waddenzeegebied (TOW) in het leven geroepen. Hieraan nemen vertegenwoordigers van doelgroepen uit de recreatie- en toeristenbranche, de Waddenvereniging en de drie overheidslagen deel.

Tezamen met een werkgroep uit het TOW is door de Stuurgroep Waddenprovincies vanuit het credo 'voorkomen is beter dan bestraffen' een gedragscode voor 'Wadgebruikers' ontwikkeld. Indien deze gedragscode op vrijwillige basis in acht wordt genomen, kan in de toekomst meer restrictieve regelgeving (deels) achterwege blijven.

Niet alleen handhaving van regelgeving, maar juist ook de verinnerlijking bij het publiek van de motieven achter regelgeving, vraagt inspanning en betrokkenheid van de verschillende overheden. Door middel van structureel overleg en zo nodig het gericht verstrekken van informatie aan de recreatiesector, valt hier bij de georganiseerde recreant nog winst te halen. De betrokkenheid vanuit de sector en de positieve ervaringen bij de ontwikkeling van een gedragscode zijn hiervan een goed voorbeeld.

Handhaving
De verticale afstemming tussen de Waddenoverheden vindt plaats in het Regionaal Coördinatiecollege Waddengebied (RCW/CCW). Dit bestuurlijk overlegkader maakt afspraken over de inzet van het instrumentarium. Het RCW heeft in 1996 besloten tot instelling van het WaddenHandhavingsOverleg (WHO). Hierin hebben zitting vertegenwoordigers van Rijkswaterstaat, de Waddenprovincies, het Korps Landelijke Politie Diensten en het Openbaar Ministerie. De drie overheidslagen hebben vanuit het Regionaal Coördinatiecollege Waddengebied aan het WHO de opdracht gegeven te komen tot "....een samenhangende structuur voor gezamenlijke prioriteitsstelling, programmering en onderlinge afstemming van werkwijzen van alle bij de rechtshandhaving op de Waddenzee betrokken overheidsdiensten".

Ten aanzien van rechtshandhaving bij recreatieactiviteiten wordt steeds meer het accent gelegd op de eigen verantwoordelijkheid van de recreanten respectievelijk recreatie-ondernemers. De overheid heeft bij deze benadering meer dan voorheen een voorlichtende rol en onderhoudt tevens een dialoog met vertegenwoordigers uit de sector.

In de nota Handhavingsbeleid Waddenzee wordt onder meer aan handhaving van de art. 17 gebieden en de naleving van gedragsregels prioriteit gegeven. Over het algemeen bestaat bij watersporters begrip voor de inhoud en de uitvoering van de Nb-wet en wordt deze geaccepteerd en nageleefd. Om die reden wordt momenteel geen aanscherping of aanpassing van de uitvoering van de wet nagestreefd. Het aantal processen-verbaal dat op grond van deze wet wordt uitgedeeld, is beperkt en bedraagt gemiddeld een tiental per jaar. Meestal gaat het om watersporters die zich in gesloten gebieden bevinden. Ook andere overtredingen worden bestraft (teren op een zandplaat bijv.). Onder de huidige omstandigheden kan handhaving zich richten op de meest schadelijke activiteiten en excessen. Veel lichte overtredingen worden veroorzaakt door onwetendheid.

Om meer zicht te krijgen op het aantal overtredingen (aantal en aard) is een meer gecoördineerde, systematische registratie van overtredingen wenselijk. Daarbij wordt gedacht aan een gecoördineerde rapportage van overtredingen en een overzicht van andere waarnemingen en ervaringen van de inspectiediensten in 'het veld'. Deze gegevens, te putten uit de betrokken inspectiediensten van het WHO, zullen in het periodieke overleg met vertegenwoordigers van recreatiesector worden besproken. Bijvoorbeeld in het kader van de evaluatie van (de doorwerking van) de gedragscode in het Toeristisch Overleg Waddenzeegebied en bij de evaluatie van het capaciteitsbeleid.

Beheersmaatregelen
Voor informatie over beheersmaatregelen wordt verwezen naar de samenvatting van de recreatie-paragraaf uit het Beheersplan Waddenzee in bijlage 2.
De huidige zonering van recreatief gebruik blijft gehandhaafd. Via de hydrografische kaarten kan men kennis nemen van toegangsbeperkingen. Daarnaast gelden de volgende uitgangspunten voor sturing van de recreatieve vaarintensiteit.

1. in de westelijke Waddenzee:
   - (voorlopig) geen extra vaarbeperkingen mits hoofdzakelijk in geulen wordt gevaren;
   - droogvallen toestaan binnen 200 meter van de laagwaterlijn van bebakende vaargeulen.

2. voor het Friese en Groninger wad:
   - handhaving van de huidige vaarintensiteit blijft hier uitgangspunt;
   - (voorlopig) geen extra vaarbeperkingen mits hoofdzakelijk in de geulen wordt gevaren;
   - verhoging van de vaardruk dient ook op termijn te worden voorkomen;
   - droogvallen toestaan binnen 200 meter van de laagwaterlijn van bebakende vaargeulen.

3. in de oostelijke Waddenzee (Eems-Dollard):
   - (voorlopig) geen extra vaarbeperkingen mits hoofdzakelijk in de geulen wordt gevaren;
   - droogvallen toestaan binnen 200 meter van de laagwaterlijn van bebakende vaargeulen.

4. na inventarisatie van wensen en (on)mogelijkheden speciale 'droogvalgebieden' aanwijzen in overleg met recreatie- en natuurbeschermingsorganisaties.

5. huidige (tijdelijk) gesloten gebieden blijven (tijdelijk) gesloten. Grenswijzigingen na overleg vertegenwoordigers uit de recreatiesector.

Dat varen, ook in de toekomst, hoofdzakelijk beperkt blijft tot de vaargeulen, zal uit waarnemingen van medewerkers van KLPD, de inspectiediensten en uit periodieke monitoring moeten blijken. Indien na verloop van tijd de vaarintensiteit op het Friese en Groninger Wad en Dollard toeneemt, zullen aanvullende maatregelen moeten worden getroffen. Daarbij wordt gedacht aan het beperken bebakening, danwel aanvullen van de bebakening, en/of het afsluiten van grotere delen van het Friese en Groninger Wad en Dollard.

De onveilige zone van het schietterrein in de Marnewaard is tijdens gebruik op basis van het Binnenvaartpolitiereglement verboden gebied. Op de Vliehors en de Waardgronden kunnen dagelijks schietoefeningen worden gehouden tussen 1 september en 15 april. Voor de onveilige gebieden ten noordwesten en ten zuiden van de Vliehors geldt dat scheepvaart tijdens de oefeningen dringend wordt verzocht deze zones te mijden, danwel zich niet langer binnen deze sectoren op te houden dan voor rechtstreekse doorvaart noodzakelijk is.

Het succes van beleid en beheer staat of valt met de medewerking van de individuele watersporter. Essentieel is dat deze voldoende kennis heeft van, en begrip voor, de op de Waddenzee geldende regelgeving. De noodzaak van een gerichte communicatie met de verschillende gebruikersgroepen is evident. Hierin vervult structureel overleg in het Toeristisch Overleg Waddenzeegebied een belangrijke rol.

Voor de langere termijn worden de haalbaarheid en (on)mogelijkheden van 'flexibele zonering' in tijd en ruimte onderzocht. Dit beheersconcept is momenteel onderwerp van discussie in het NetForum, in het kader van het interregionale project Sustainable Tourism Development and Recreational Use in the Waddensea Region (hoofdstuk 2).

Vanuit het streven naar een betere beheersing van de instroom van recreatievaartuigen vanuit het IJsselmeer neemt de Stuurgroep Waddenprovincies in het voorjaar van 1999 het initiatief om te komen tot een 'Signaleringssysteem Bezetting Jachthavens'.

5. MONITORING EN NADER ONDERZOEK: het vervolgtraject

De Waddenprovincies rapporteren jaarlijks over de ontwikkeling van de watersport ten behoeve van beleidsontwikkeling en -evaluatie. Over deze taak zijn op interregionaaf en internationaal niveau afspraken gemaakt.

Sluispassage-, havenbezoek- en luchttellingen

Door ontwikkelingen over een reeks van jaren te meten kunnen mogelijke effecten van de verruiming van havencapaciteit in het westelijk en het oostelijk deel van het Waddengebied worden afgezet tegen de hoofddoelstelling van het beleid. Indien de verruiming leidt tot ongewenste effecten op ecologische en mogelijk ook belevingswaarden, kan de eerste fase van capaciteitsverruiming geen vervolg krijgen. Uit het ROK-rapport Harmonisatie Monitoring Onderzoek Kustwateren komen aanbevelingen gericht op de volgende parameters.

- gedifferentieerde registratie van relevante categorieën recreatievaart;
- sluispassage-tellingen (jaarlijks);
- jachthavenbezoek-tellingen (jaarlijks);
- luchtwaarnemingen (periodiek);
- enquêtes onder watersporters en havenbeheerders (periodiek).

Bij de afdeling Databank en Kartografie van de provincie Fryslân wordt sinds 1995 conform deze aanbevelingen gerapporteerd. Het huidige monitoringprogramma wordt met ingang van 1998 op de volgende punten verfijnd:

1. Frequentie luchttellingen ten behoeve van verspreiding vaartuigen (nu eens per 5 jaar), aan te vullen door vaker (steekproefsgewijs) mee te liften met inspectievluchten van beheers- en/of onderzoeksdiensten.
2. Registratie van plat- en rondbodemschepen in de particuliere vloot. Dit onderscheid kan gemaakt worden bij de tellingen van sluispassages. Een eerste aanzet hiertoe is gegeven in het vaarseizoen 1998. Voor de volgende jaren wordt de huidige pragmatische opzet door middel van sluitende afspraken over de vorm van registratie geformaliseerd.
3. De gecoördineerde rapportage over registraties van overtredingen en waarnemingen van KLPD en inspectiediensten op te nemen in de monitoring rapportages. Hiertoe wordt vanuit de Stuurgroep Waddenprovincies contact gezocht met de betrokken diensten in het WHO.

Met de jaarlijkse registratie van sluispassages en havenbezoek komen nog geen gegevens op tafel over de spreiding van de vaardruk op het Waddenzeegebied. Hiertoe worden conform de huidige opzet van het monitoringprogramma eens per vijf jaar luchttellingen uitgevoerd. Spreiding en vaarintensiteit kunnen worden afgeleid uit het aantal sluispassages en het jachthavenbezoek in combinatie met vanuit de lucht waargenomen dichtheden aan recreatievaartuigen.

Behalve over cijfermateriaal, is het ook van belang te beschikken over meer kwalitatieve informatie. Daarom zal, in samenwerking met het WHO, ook informatie worden verzameld uit de rapportages van inspectiediensten en KLPD. Met deze informatie krijgen monitoringcijfers meer kleur. Zo wordt een vollediger beeld verkregen ten behoeve van beleidsevaluaties in de toekomst.

Over het relatieve aandeel en de invloed van IJsselmeerwatersport op de Waddenzee is op dit moment onvoldoende bekend. Om hierin te kunnen voorzien, zal het monitoringprogramma moeten worden aangepast. Deze monitoring resultaten spelen een belangrijke rol wanneer de Waddenprovincies bij hun besluitvorming over ontwikkelingen rond het IJsselmeer de relatie tussen IJsselmeerwatersport en Waddenzee willen betrekken en op het evaluatiemoment over vijf jaar.

Nader onderzoek
Onderzoek gericht op het in beeld krijgen van langdurige trends in de relatie tussen recreatiedruk en ecologische waarden zal moeten worden geformuleerd en geïnitieerd. Op dit moment zijn hierover geen gegevens voorhanden. Ook het ROK heeft hierin niet kunnen voorzien. Het is van belang de resultaten uit de jaarlijkse waters portmonitoring periodiek te confronteren met geschikte parameters uit ecologische monitoringprogramma's
.
Bij de beoordeling of een tweede fase capaciteitsverruiming tot de mogelijkheden behoort, dienen gegevens beschikbaar te komen die inzicht bieden in mogelijke effecten van watersport op ecologische en belevingsparameters. In deze beleidsevaluatie over vijf jaar spelen verschillende relaties een rol.

- de relatie tussen de watersport op het IJsselmeer en de Waddenzee;
- de relatie recreatievaart - verstoring wadvogelconcentraties (fysiologische effecten);
- de relatie recreatievaart - waterkwaliteit;
- de relatie vaartuigconcentratie - belevingswaarde;

De Stuurgroep Waddenprovincies zal hiertoe initiatieven in de richting van RIKZ/NIOZ/LNVIRWS ondernemen. In een vroeg stadium zullen ook de gebruikers c.q. belangengroeperingen vertegenwoordigd in het Toeristisch Overleg Waddenzeegebied bij activiteiten worden betrokken.

Overige activiteiten
In de periode na het verschijnen van deze nota zal overleg over mogelijkheden voor onderzoek naar deze relaties worden opgestart. Daarnaast zullen activiteiten worden ontplooid gericht op:

- ontwikkeling van een Signaleringssysteem Bezetting Jachthavens;
- de Beleidsagenda Milieu, Recreatie en Toerisme (VROM) en Wadden-watersport;
- de haalbaarheid van een kwaliteitseis voor zeevarende recreatievaartuigen ('APK');
- verbetering van de recreatieve kwaliteit van het IJsselmeer als vaargebied;
- activeren/bevorderen afstemming recreatiebeleid IJsselmeer en Waddenzee
- bevorderen duurzame extensieve recreatievormen (voorzieningen/faciliteiten).

6. COMMUNICATE

Communicatie vanuit de Waddenprovincies geschiedt op verschillende niveaus. De Waddenprovincies overleggen onderling op ambtelijk en bestuurlijk niveau. Verder overleggen de Waddenprovincies met de drie overheidslagen in het (Regionaal) Coördinatiecollege Waddengebied en met diverse werkgroepen op ambtelijk niveau. Ook overleggen de Waddenprovincies met diverse maatschappelijke belangengroepen. In dit hoofdstuk wordt een korte beschouwing gegeven op mogelijke verbeteringen voor de communicatie op de 'werkvloer' en met vertegenwoordigers van belangengroepen.

Om communicatie met de samenleving bij beleidsontwikkeling en besluitvorming te verbeteren, formuleert de Projectgroep Implementatie Recreatie Onderzoek Kustwateren vijf actiepunten:

1. Waddenprovincies willen particuliere belangenorganisaties (natuur en recreatiebranche) en de handhavers actiever betrekken bij beleidsvorming;
2. de intermediairs/sectorvertegenwoordigers actiever benutten bij uitleg over regelgeving en achtergronden;
3. de afstemming tussen handhavende diensten verbeteren en hun rol ten behoeve van evaluatie van watersportbeleid vergroten;
4. actoren in zowel de recreatieve als de natuursector stimuleren bij het zoeken naar winwin-situaties;
5. in samenwerking met organisaties van bezoekers en gebruikers de gedragscode gericht op verinnerlijking van het concept 'duurzaam gebruik' jaarlijks evalueren.

Toeristisch Overleg Waddenzeegebied
Op initiatief van de Stuurgroep Waddenprovincies is in het najaar van 1997 een structureel overleg met vertegenwoordigers uit de recreatiesector van start gegaan. Het Toeristisch Overleg Waddenzeegebied (TOW) is in het leven geroepen met het oog op wederzijdse informatie-uitwisseling met de recreatiesector. In het TOW zijn de belangrijkste geledingen op het gebied van (water)recreatie in het Waddengebied vertegenwoordigd. Ook de ministeries van LNV (Directie Noord) en V&W (Rijkswaterstaat) nemen hieraan deel. De natuurbescherming wordt vertegenwoordigd door de Waddenvereniging.

Het TOW dient als klankbord voor hetgeen aan (nieuw) beleid of andere initiatieven van overheidswege op de recreatiesector afkomt. Indien nodig wordt uit dit gremium een kleinere werkgroep geformeerd, die meer inhoudelijk en voorbereidend bij beleidsvorming- c.q. beleidsuitvoering betrokken raakt. Op een dergelijke wijze is de gedragscode voor Wadgebruikers' totstandgekomen. Ook andere projecten zullen in de toekomst in een dergelijk samenwerkingsverband worden gerealiseerd.

Kaderplan Communicatie Overheden Waddengebied
De Waddenprovincies hanteren het Kaderplan Communicatie Overheden Waddenzee (KCOW) als uitgangspunt voor een dialoog met de sector. Door volgens dit communicatieplan te handelen wordt duidelijk wat de Waddenprovincies van de sector verwacht en weet de sector wat zij van de overheid mag verwachten.

Navolging leidt tot professioneler en gestroomlijnder communicatie
& een hogere kwaliteit van de besluitvorming;
& meer creativiteit;
& meer begrip en draagvlak voor overheidsbeleid;
& minder bezwaar- en beroepsprocedures;
& beter zicht op de resultaten van het beleid.

Met betrekking tot afstemming, uitvoering en evaluatie van het watersportbeleid zullen in de komende jaren de contacten vanuit de Waddenprovincies met de diensten vertegenwoordigd in het WHO, met de regionale dienst van het ministerie van Economische Zaken en met Rijkswaterstaat (WadBOS, InterWad) worden geïntensiveerd.

Bijlagen:

1 Samenvatting resultaten enquête havenbeheerders

2 Recreatie-paragraaf Beheersplan Waddenzee (samenvatting)

3 Gedragscode: "Wad-Gebruiksaanwijzingen"

4 Samenstelling Projectgroep Implementatie ROK-Waddengebied

5 Notitie Reacties en Commentaar

Bijlage 1

Enquête Havenbeheerders

Tabel 1: Formele aantallen ligplaatsen (geen maximale aantallen) en een indicatie van de krapte aan havencapaciteit voor pleziervaartuigen in jachthavens rond de Waddenzee. Bron: Afdeling Databank en Kartografie provincie Fryslân.

jachthavens (n = 26)	vaste ligplaatsen (excl. chartervaart)	passantenplaatsen (excl. chartervaart)	capaciteitindicatie in hoogseizoen *) vast-passant-charter
Texel (Oudeschild)	175	200	+ - +
Vlieland	60	225	+ - -
Terschelling	150	350	+ + -
Ameland	50	80	- - +
Schiermonnikoog	40	80	- + +
Den Helder	570	35	+ + +
Den Oever	180	20	+ + +
Harlingen	350	150	- + +
Lauwersoog	270	30	+ + +
Oostmahorn	250	50	+ + +
Zoutkamp	240	20	+ + +
Noordpolderzijl	0	20	+ + +
Delfzijl	245	30	- + +
Termunterzijl	60	0	+ + nvt
Totaal (3930)	2640	1290	

*) Indicatie van ligplaatscapaciteit in het hoogseizoen op basis van interviews haven beheerders: In de kolom vaste ligplaats: [-] = wachtlijst voor lokale bevolking. Ongebruikte vaste ligplaatsen worden in het hoogseizoen tevens als passantenplaats gebruikt.
In de kolom passantenplaats: [+] = voldoende, [-] = onvoldoende gedurende minimaal vier weken. De kolom 'charter' geeft een indicatie van de krapte aan aanlegmogelijkheden voor de chartervaart. Voor meer informatie: Afdeling Databank en Kartografie, tel. 058 - 2925839.
De krapte aan ligplaatsen is in fysiek-ruimtelijke, niet in bedrijfseconomische zin geïnventariseerd.

Bijlage 2

Recreatie-paragraaf Beheersplan Waddenzee

De algemene uitgangspunten betreffende het beheer van watersportactiviteiten op de Waddenzee staan beschreven in de inleiding van hoofdstuk 4. Hier volgt een korte samenvatting van het beheer aangaande diverse categorieën van waterrecreatie. Voor meer informatie wordt verwezen naar deel 1, paragraaf 3.2.4 van het Beheersplan Waddenzee 1996 - 2001. De Waddenprovincies zijn verantwoordelijk voor het beheer ten aanzien van recreatie. Dit beheer richt zich op:

- beïnvloeding van het recreatiegedrag door het opstellen van een gedragscode met het oog op het voorkomen van nadelige natuur- en milieueffecten;
- informatie verstrekken aan en overleg met recreanten;
- het reguleren van recreatie naar plaats, tijd, aard en omvang.

Het zoneringsbeleid wordt bepaald door de natuurlijke gesteldheid van het gebied en door betonning en bebakening en door het (periodiek) afsluiten van gebieden in de zone met geen of nauwelijks recreatief medegebruik. Een aantal recreatievormen is verboden/ontheffingsplichtig krachtens de Natuurbeschermingswet en de Provinciale Milieuverordening. Relevant is in dit kader het gebruik van draagvleugelboten, luchtkussenvaartuigen, waterscooters, jetski's en soortgelijke vaartuigen. Ook een activiteit als waterskiën valt onder dit instrumentarium.

Het beheer ten aanzien van de grote watersport richt zich primair op het ontwikkelen en effectueren van een gedragscode. De ingestelde zonering en het verbod om verder clan 200 m buiten de bebakening van de vaargeulen droog te vallen en de in acht te nemen verstoringafstanden worden als 'vangnet' gehanteerd. Bij buitengewone omstandigheden kan op grond van de Nb-wet of de Gemeentelijke Verordening worden ingegrepen.

Uitbreiding van jachthavens is niet mogelijk zonder herziening van het betreffende bestemmingsplan. Bij de beoordeling van een uitbreidingsplan wordt rekening gehouden met de uitgangspunten uit het Interprovinciale Beleidsplan Waddenzee. Met het oog op de overbezetting in het hoogseizoen noemt het beheersplan als mogelijke maatregelen het opzetten van een signaleringssysteem en het creëren van overloopcapaciteit.

Ten aanzien van de kleine watersport wordt voor het beheer van het recreatief gebruik van snelle motorboten verwezen naar het 5e wijzigingsbesluit Binnenvaartpolitiereglement (BPR).

Gesteld wordt dat, gezien het extensieve karakter van kanovaren op de Waddenzee, vooralsnog geen specifieke beheersmaatregelen noodzakelijk zijn.

Verwacht wordt dat de omvang van het windsurfen niet verder zal toenemen. Deze activiteit blijkt slechts incidenteel tot verstoring te leiden. De aanleg van enige eenvoudige voorzieningen bij favoriete surflocaties draagt bij aan de beoogde zonering.

Er zijn geen specifieke beheersmaatregelen voor de sportvisserij noodzakelijk. Ook in samenwerking met de belangenorganisatie Nederlandse Vereniging van Sportvisserfederatie en de exploitanten van commerciële schepen [is inmiddels] een gedragscode opgesteld.

Bijlage 3

Gedragscode voor de Waddenrecreant

Wad-Gebruiksaanwijzingen

'Wanneer je te gast bent in het Waddenzeegebied, onze laatste Nederlandse wildernis,
is het goed om stil te staan bij een paar gedragsregels. Om zelf van vrijheid- en ruimtebeleving te kunnen genieten en anderen die kans ook te geven. Maar vooral ook om meer beperkende maatregelen te helpen voorkomen'.

in het algemeen geldt.....

1 Een kort bezoek of langer verblijf in het Waddenzeegebied hoeft, ook op de lange duur, geen probleem voor de natuur te zijn wanneer je geen sporen nalaat. Toegangsregels van natuurreservaten op de eilanden zijn er niet zomaar: respecteer deze regels ! Zij zijn al tot een minimum beperkt. Zo werk je mee de Waddenrust bewaren.

2 In de stilte van het Wad draagt geluid erg ver, dus ook storend geluid. Je kunt hierbij denken aan roepen, radiogebruik, maar ook aan motorgeluid (niet alleen van straaljagers !).

3 Voel je verantwoordelijk voor je gasten en/of bemanning. Verstoring wordt vaak uit onwetendheid veroorzaakt: anderen kun je daar op een vriendelijke manier op wijzen. Ook ben je verantwoordelijk voor je huisdier(en): één uitgelaten hond kan de maaltijd van duizenden vogels verstoren.

4 Een veilige vaar- of Wadlooptocht vereist nogal wat kennis van onder andere weersomstandigheden, getijdenwerking en navigatie. Ga dus nooit op de bonnefooi als vaarder of als wandelaar het Wad op, dit is gevaarlijk.

5 Voer werkzaamheden aan een boot niet uit op het Wad, maar op de wal; liefst met milieuvriendelijke methoden. In de meeste havens is een afvalstation waar je bilgewater, olie en huishoudelijk afval kwijt kunt.

6 Gun wadvogels hun eigen ruimte: zeker wanneer zij broeden, voedsel zoeken of rusten op een hoogwatervluchtplaats. Een eenvoudige regel is: gebruik het bestaande wegennet en de werkpaden van beheerders.

en op zee en wadplaat.....

7 Om rustverstoring tijdens het droogvallen tot een minimum te beperken de volgende aanwijzingen:
- laat je boot niet droogvallen op plaatsen waar veel vogels voedsel zoeken (bijvoorbeeld in de buurt van mosselbanken);
- blijf zo dicht mogelijk in de buurt van de vaargeulen;
- blijf ook in de buurt van het drooggevallen schip;
- gebruik geen motorgeweld om los te komen van een plaat;

8 Denk ook eens aan 'rompsnelheid', motorherrie en brandstofverbruik. Wanneer je op de motor vaart, trek dan geen hoge hekgolven maar vaar als een zeiler, passend bij het karakter van weer en omgeving.

9 Op grond van de Natuurbeschermingswet is maar een kleine 10% van de Waddenzee (tijdelijk) afgesloten voor mensen. Respecteer deze afgesloten gebieden: alleen hier vinden zeehonden en vogels nog de gelegenheid ongestoord te rusten of voedsel te zoeken.

10 Blijf zover mogelijk uit de buurt van zeehonden op een plaat. In de zoogtijd zijn zeehonden erg gevoelig voor verstoring. Voor de Gewone Zeehond is dat de periode juni-september, voor de Grijze zeehond de winterperiode. Daarnaast hebben zeehonden rust nodig wanneer zij in de zomer verharen; ook zij verdienen hun vakantieperiode.

Informatie voor de waddenrecreant

Op elk van de Waddeneilanden is een bezoekerscentum. Hier is veel wetenswaardigs te vinden over Waddenzee en -eilanden. Nautische informatie wordt geleverd vanuit de Centrale Meldposten Waddenzee (0562 - 443100; VHF kan. 4) en IJsselmeergebied (0320 - 261111; VHF kan. 1). Op deze kaart staan ook de verschillende gebieden waar recreatie meer of minder gepast is. De grote geulen zijn het meest geschikt voor waterrecreatie. Dit is dé zone voor recreatief medegebruik. Soms staan belangen van recreatie op gespannen voet met natuurbelangen. In deze gebieden heeft een recreant een minder belangrijke plaats. Bijvoorbeeld op de droogvallende slikvelden en zandplaten. Weer andere gebieden zijn zó belangrijk als broed- of voedselgebied of als zeehondenzoog-en rustplaats, dat deze op grond van de Natuurbeschermingswet gedurende een deel, of het gehele jaar, voor publiek gesloten zijn. Deze gebieden staan ook op de hydrografische kaarten en zijn gemarkeerd met gele tonnen en/of borden. Inspectieschepen zien toe op de naleving "in het veld".

Deze gedragscode is gelieerd aan het volgende wettelijke kader:

Binnenvaart-Politiereglement (Rijkswaterstaat directie-noord: 058 - 2344402)

Gemeentelijk Verordening Waddenzeegebied (Overleg Orgaan Waddeneilanden: 0222 - 362128; Vereniging van Waddenzeegemeenten: 0596 - 639306)

Provinciale Wadloopverordening (Secretariaat Stuurgroep Waddenprovincies: 058 - 2925826)

Natuurbeschermingswet (Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij directie-noord: 050 - 5992300)

Provinciale Milieuverordening (Provinciale afdeling Toezicht Milieu van: Fryslân 058 - 2025669, Groningen 050 - 3164766, Noord Holland 023 - 5143509)

Bijlage 4

Projectgroep Implementatie ROK-Waddengebied

Dhr. A. de Groot
Ministerie voor Landbouw, Natuurbeheer en Visserij direktie-noord
Postbus 30032 9700 RM Groningen

Dhr. Th. Sleyfer
Inspectie Ruimtelijke Ordening regio noord
Postbus 964
9700 AZ Groningen .

Mevr. A. Kazemier
Ministerie Economische Zaken regio noord
Postbus 6013
9702 HA Groningen

Dhr. F. Nieuwenhuis
Rijkswaterstaat directie Noord
Postbus 2301
8901 JH Leeuwarden

Dhr. J. van der Velde
Vereniging van Waddengemeenten
Postbus 20.000
9930 PA Delfzijl

Mevr. M. Postma / Dhr. J. Le Roux
Overleg Orgaan Waddeneilanden
Postbus 200
1790 AE Den Burg (Texel)

Dhr. E. Boonstra
(Regionaal) Coördinatie College Waddengebied
Postbus 20120
8900 HM Leeuwarden

Dhr. W. Kornman
Provincie Noord-Holland
Postbus 6090
2001 HB Haarlem

Dhr. Kh. Wesselius (projectleider)
Stuurgroep Waddenprovincies
Postbus 20120
8900 HM Leeuwarden

Bijlage 5

Notitie Reacties en Commentaar

De nota Naar een Nieuw Watersportbeleid voor de Waddenzee vormt een bouwsteen in de discussie in het kader van de herziening van de PKB-Waddenzee en een eventueel daaropvolgende herziening van het Interprovinciaal Beleidsplan Waddenzee.
Concept-versies van de nota zijn voorgelegd aan het Toeristisch Overleg Waddenzeegebied (TOW), het RCW en (voor advies) aan de WAR. De Vereniging van Waddenkustgemeenten, vertegenwoordigd in de projectgroep PIROK, heeft het voorontwerp voorgelegd aan haar leden. Er zijn daarop reacties binnengekomen van een de gemeenten Den Helder, Wieringen, Harlingen, Dongeradeel en Delfzijl. Van het eveneens in de projectgroep PIROK vertegenwoordigde Overleg Orgaan Waddeneilanden (en de bij dit overleg aangesloten gemeenten) is geen reactie binnengekomen.

De voorontwerp-versie is eveneens voorgelegd aan de Statencommissies van de provincies Fryslân, Groningen en Noord-Holland. Dit heeft niet geleid tot inhoudelijke wijzigingen.

In de hiernavolgende Notitie Reacties en Commentaar wordt elke reactie, samengevat in kolom 2, door de Stuurgoep van commentaar voorzien in kolom 3. Dit commentaar is afgestemd binnen de interprovinciale Werkgroep Recreatie & Toerisme voor de Waddenzee. In de vierde kolom trekken wij conclusies en wordt (vet) aangegeven tot welke tekstwijzigingen dit heeft geleid. In deze kolom staat ook aangegeven welke vervolgacties zullen worden ondernomen en aan welke onderwerpen in het vervolgtraject aandacht wordt besteed.

<u>Vervolgtralect</u>
Nu wordt de nota aan het Coördinatie College Waddengebied aangeboden. Fragmenten uit de nota worden verwerkt in het concept van de Derde Nota Waddenzee (PKB). Voor de zomer zullen wij in een notitie Uitvoeringsaspecten Watersportbeleid de uit deze nota voortvloeiende activiteiten voor de Waddenprovincies in kaart brengen.

A. Organisatie/overheid	B. Reactie	C. Commentaar	D. Conclusie/actie
Toeristisch Overleg Waddenzee (TOW)	1. Het TOW vraagt om een nadere uitwerking van de nieuwe beleidsthema's Integraal Kustzonebeheer en Duurzame recreatie en Toerisme voor het Waddengebied.	1. Interdepartementaal is een nota in voorbereiding ('Kust op Koers') waarin de nationale uitgangspunten over het Brusselse gedachtegoed, Integrated Coastal Zone Management, worden vertaald naar het Nederlandse kustgebied. Een visie op duurzame recreatie en toerisme wordt in Interregionaal verband ontwikkeld. Hieruit zijn nog geen resultaten met betrekking tot watersportbeleid voortgekomen.	1. In PKB- danwel IBW- verband komt Integraal Kustzonebeheer nog expliciet op de agenda van de Waddenprovincies. Doorvertaling van het Interregionale project Duurzame Toeristische Ontwikkeling in het Waddengebied na afronding in het najaar 1999.
	2. Meer aandacht kan besteed worden aan stimulering van kleine, natuurvriendelijke vormen van watersport. Een stelsel van ankerboeien ('moorrings') nabij jachthavens, wordt genoemd als alternatief voor uitbreiding.	2. De aanleg van voorzieningen zoals kleinschalige kampeermogelijkheden en ankerboeien voorzien in een behoefte van watersporters. Zo behoeft uitbreiding van jachthavens niet onnodig grootschalig te worden en wordt de beoefening van gebiedsvriendelijke watersportvormen gestimuleerd.	2. In overleg met de sector en betrokken (overheids)diensten mogelijkheden hiertoe nagaan in uitvoeringstraject van deze watersportnota.
	3. Het TOW hecht belang aan de uitwerking van het begrip 'belevingswaarde' in relatie tot de verschillende categorieën watersport op de Waddenzee. Wat is in dezen het referentiebeeld dat bij een evaluatie over vijf jaar wordt gehanteerd? Algemeen wordt de conclusie gedeeld dat snelvaren met speedboten, jetski's en waterskiën op de Waddenzee niet past.	3. 'Belevingswaarde', geïntroduceerd in de PKB-Waddenzee, is als beleidsthema (nog) niet operationeel. Onderzoek naar referentiebeelden/ervaringen kan bijdragen aan de evaluatie van een eventuele excessieve groei van Wadden-watersport. Het provinciaal beleid blijft erop gericht 'gebiedsvreemde' vormen van watersport uit de Waddenzee te weren.	3. Een verkenning naar de haalbaarheid van operationalisatie van dit begrip 'belevingswaarde' wordt voorzien in het uitvoeringstraject. Provinciaal uitgangspunt inzake snelvaren inbrengen bij PKB-herziening.

Regionaal Coördinatiecollege Waddengebied (RCW)	1. Door het ministerie van Defensie wordt aandacht gevraagd voor de onveilige zones nabij schietterreinen.	1. Onveilige zones liggen in de omgeving van militaire oefenterreinen. Recreatieve vaarroutes doorkruisen in bepaalde gevallen deze zones.	**1. Passage opgenomen in hoofdstuk 4.4**
	2. Het RCW gaat in hoofdlijnen accoord met de nota. Aan de Waddenprovincies wordt gevraagd nader aan te geven welke gevolgen de beleidsvoornemens voor het Waddengebied als geheel zullen hebben.	2. Het voorgenomen beleid bouwt voort op het vigerende, redelijk succesvol gebleken beleid. Uit het ROK komt naar voren dat de groei van de waterrecreatie op de Waddenzee tot nog toe geen negatieve gevolgen heeft gehad op de onderzochte ecologische parameters (zeehonden en wadvogels). Dit is mede te danken aan de ingestelde zonering. Het huidige zoneringsbeleid wordt daarom voortgezet. Intensivering van het bestaande monitoringsprogramma moet beter inzicht verschaffen in de effecten van de (autonome) ontwikkeling van de watersport in de komende vijf jaar.	2. Het huidige monitoringprotocol (uit 1994) wordt in vervolgtraject op merites beoordeeld en waar nodig uitgebreid met het oog op evaluatie over 5 jaar.
	3. Het RCW spreekt haar zorg ui over de invloed die jachthavenontwikkeling rond het IJsselmeer kan hebben op de vaardruk in het Waddengebied.	3. In het ‘robuustere’ westelijke Waddengebied en in het Eemsgebied wordt het op stabilisering van de ligplaatscapaciteit gericht beleid verlaten. Daarmee vervalt hier de oude norm van 1-boot-op-20ha bebakend vaarwater. De komende vijf jaar wordt in deze deelgebieden grotere vaarintensiteit verwacht, m.n. van scherpgekielde jachten, in het westelijke Waddengebied vooral als gevolg van de druk vanuit het IJsselmeer.	3. In de toekomst ontwikkeling van waterrecreatie op IJsselmeer ook op de agenda van de Stuurgroep Waddenprovincies plaatsen én andersom. Zie hoofdstuk 3.
	4. Het RCW vraagt aan de Waddenprovincies na te gaan of beperkingen aan de recreatieve ontwikkeling in het IJsselmeergebied gesteld kunnen c.q. moeten worden.	4. In hoeverre de oost-westroutes drukker bevaren zullen worden is (nog) onbekend. Hier vaart een ander type schepen waarvan het aandeel op gehele recreatievloot nog moet worden berekend. Door intensivering van monitoringactiviteiten bij de Afsluitdijk en op het IJsselmeer kan het voorgestelde beleid worden geëvalueerd en beoogde	4. In samenwerking met RWS-directie Flevoland huidig monitoringsprogramma herzien.

		capaciteitsverruiming in tweede fase worden heroverwogen.	
Kustgemeenten:			
Den Helder	1. Gewezen wordt op het toenemende belang van Noordzee-watersport en de ontwikkeling van bijbehorend voorzieningenniveau. Hiervoor dient ruimte te blijven.	1. De groei van de Noordzee-watersport wordt onderkend. Den Helder heeft net als de andere jachthavens in het westelijk Waddengebied de mogelijkheid tot een zekere verruiming van de ligplaatscapaciteit.	**1. Havenlocaties met uitbreidingsmogelijkheid nu ook éxpliciet in nota benoemd. Zie hoofdstuk 3.**
	2. Aan de Waddenprovincies wordt gevraagd de deelname van jachthavens aan de Blauwe Vlagcampagne te stimuleren.	2. Certificering van jachthavens rond de Waddenzee is een prima middel om te komen tot kwaliteitsverbetering en milieuvriendelijker watersport.	2. Mogelijkheden voor een Blauwe Vlagcampagne rond de Waddenzee worden in vervolgtraject nagegaan.
	3. De twee snelvaargebieden bij Den Helder en Oudeschild dienen te geëvalueerd.	3. Evaluatie snelvaargebieden door Rijkswaterstaat (directie Noord-Holland) in voorbereiding. Zie ook provinciaal standpunt inzake snelvaren bij commentaar op TOW.	
Wieringen	1. Gevraagd wordt in de nota nadrukkelijker aan te geven de ruimte voor een bescheiden uitbreiding van de accommodatie in de Zuider- en Noorderhaven van Den Oever. De gemeente is van mening dat het beleid voor de Waddenzee niet van invloed mag zijn op het beleid dat voor het het IJsselmeer wordt ontwikkeld.	1. De havens bij Den Oever zijn gelegen aan de westelijke Waddenzee. Een zekere uitbreiding past binnen het voorgestelde beleid. Afstemming van gemeentelijke, danwel particuliere voornemens is hier, gezien de relatie tussen het vaarwater aan weerszijden van de Afsluitdijk wel degelijk noodzakelijk. Uitgangspunt voor het IJsselmeer is multifunctionele ontwikkeling; voor de Waddenzee geldt een hoofddoelstelling gericht op behoud en ontwikkeling van natuur- en landschapswaarden.	1. Intergemeentelijke verdeling ligplaatscontingent voor de komende vijf jaar te organiseren/coördineren vanuit Stuurgroep Waddenprovincies.

Harlingen	1. De door de Waddenprovincies voorgestelde uitbreiding aan jachthavencapaciteit voor de komende vijf jaar is volgens de gemeente te beperkt voor de huidige plannen voor de Zuider- en Willemshaven.	1. De uitbreiding met ca. 70 vaste- en passantenligplaatsen in de Zuiderhaven (c.f. het Bestemmingsplan Harlingen Havenkwartier) past niet binnen het vigerende Interprovinciaal Beleidsplan Waddenzee (IBW; 1995). Als bouwsteen voor een herziene IBW biedt deze nieuwe watersportnota hieraan wél de ruimte. Nieuw beleid gaat uit van een beheerste en gefaseerde groei van het aantal ligplaatsen rond de Waddenzee met ca. 450 ligplaatsen in de komende vijf jaar, met een mogelijke uitbreiding daarna op basis van nadere evaluatie (zie p. 17).	1. Zie hierboven. Gemeente meedelen dat afstemming resp. ontwikkeling Bestemmingsplan Harlingen Havenkwartier mogelijk wordt binnen beleidskader herziene PKB/IBW.
		Een nieuwe, marina-achtige jachthaven, met 300-400 nieuwe ligplaatsen in de Willemshaven is echter van een andere orde en past ook niet in het herziene beleid. Een nieuwe jachthaven van deze omvang zou vrijwel het gehele contingent aan ligplaatsuitbreiding voor westelijke Waddenzee en Eemsgebied voor de komende vijf jaar beslaan. De Willemshaven is echter uitermate geschikt als (thuis) haven voor de chartervaart. Door verplaatsing van bedrijvigheid naar haventerreinen elders in Harlingen ontstaat ook aan de wal fysieke ruimte voor accommodatie en adequate voorzieningen voor deze varende bedrijfstak.	In overleg met gemeente belangen chartervaart ondersteunen en waar mogelijk bevorderen.
	2. De gemeente voorziet in de toekomst problemen door de verschillen in de ontwikkelingsmogelijkheden rond het IJsselmeer en rond de Waddenzee. Via de Vereniging van Kustgemeenten wil men deze problematiek in het CCW aan de orde te stellen.	2. De Waddenprovincies onderkennen de verschillen in beleidsuitgangspunten voor IJsselmeer en Waddenzee. Meer dan voorheen willen zij ontwikkelingsmogelijkheden voor het IJsselmeer toetsen aan mogelijke negatieve effecten op de Waddenzee (zie p. 19).	2. Verschillen in uitgangspunten inbrengen in overlegkaders betreffende Integraal Ontwikkelingsperspectief IJsselmeer. Zie ook commentaar bij WAR-advies.

Dongeradeel	1. Met de strekking en inhoud van de nota wordt ingestemd. Aandacht wordt gevraagd voor de verwerkingscapaciteit van de sluis bij Lauwersoog, overnachtingsmogelijkheid voor pleziervaart in de visserijhaven en voor behoud van de bestaande bebakening op de Waddenzee.	1. Uitgangspunt voor het smalle Friese en Groningse Wad is stabilisatie van de huidige omvang van de waterrecreatie. Ontwikkelingen passend binnen het kader van het Nationaal Park Lauwersmeer zijn naar verwachting niet strijdig met het beoogde beleid voor dit deel van de Waddenzee. De bebakening op de Waddenzee is een verantwoordelijkheid van Rijkswaterstaat.	
Delfzijl	1. In grote lijnen stemt men in met de nota. Een expliciet standpunt wordt gevraagd over de status en de norm van 1 boot op 20 ha bebakend vaarwater.	1. Zie C3, commentaar bij RCW-advies.	
	2. Gewezen wordt op de eigendomssituatie van de jachthaven van Termunterzijl. Ook vraagt de gemeente aandacht voor het feit dat in Delfzijl maar een deel van de aanwezige havencapaciteit gebruikt wordt door schepen die op de Waddenzee varen.	2. Bij de beheerder is geïnventariseerd het officiële aantal ligplaatsen, niet de maximale aantallen in een jachthaven.	2. Navraag n.a.v. de gemeentelijke reactie leert dat circa 50% van de binnendijks gelegen schepen op zee varen. I.o.m. gem. Delfzijl: getallen niet te wijzigen.
WaddenAdviesRaad (WAR)	1. De WAR vraagt de watersportnota inhoudelijk in het Coördinatiecollege Waddengebied aan de orde stellen, opdat afstemming wordt bereikt tussen alle betrokken overheden.	1. De nota verwoordt het standpunt van de Waddenprovincies en wordt als zodanig ingebracht in het CCW van 27/4/99. Hier kan inhoudelijke discussie gericht op afstemming plaatsvinden. Ook de gemeente Harlingen geeft deze wens te kennen.	1. Inbrengen in discussies bij voorbereiding van de nieuwe PKB en mogelijke herziening IBW.
	2. De Raad onderschrijft dat de resultaten uit het ROK inzicht geven in de relatie recreatie-natuur in de Waddenzee en dat dit mede de basis vormt voor toekomstig watersportbeleid. In de nota blijven conclusies uit economische deelonderzoeken volgens de Raad onderbelicht. Daarnaast zijn er	2. De projectopdracht spitste zich toe op een mogelijke verruiming van het watersportbeleid als gevolg van een beter inzicht in de relatie recreatie en natuur. In Interregionaal verband is een beleidsvisie met projectvoorstellen in voorbereiding vanuit de door de Raad aangehaalde sociaal-economische invalshoek.	

volgens de Raad ook aanknopingspunten voor beleidsaanpassingen volgend uit Integraal Kustzonebeheer en het Interregionale project Duurzame recreatie en toeristische ontwikkeling.		
3. Geadviseerd wordt de geplande uitbreiding van ligplaatsencapaciteit rond het IJsselmeer alsnog te betrekken bij het watersportbeleid voor de Waddenzee.	3. Het relatieve aandeel én de invloed van IJsselmeerwatersport op de Waddenzee is op dit moment onvoldoende bekend. Om hierin te kunnen voorzien, zal het monitoringprogramma worden aangepast. De monitoringresultaten spelen een belangrijke rol bij de beleidsevaluatie over vijf jaar. De Waddenprovincies willen in hun besluitvorming over IJsselmeerwatersport, meer dan voorheen de relatie tussen IJsselmeer en Waddenzee betrekken.	3. Bij planontwikkeling en besluitvorming over de uitbreiding van ligplaatscapaciteit rond het IJsselmeer worden ook uitgangspunten van het beleid voor de Waddenzee meegewogen.
4. De Raad stelt voor nu al zoveel mogelijk de Interregionale visie op duurzame recreatie en toerisme te verwerken en beleid te formuleren	4. Resultaten uit het Interregionale Samenwerkingsverband worden eind 1999 op een internationale conferentie over Duurzame toeristische ontwikkeling gepresenteerd.	4. Projecten daarna in uitvoeringstraject opstarten, bijvoorbeeld in LEADER-verband. Maar ook via Interreg IIC Neue Hanze Interregi etc.
5. Geadviseerd wordt nadrukkelijker aandacht te besteden aan de relatie recreatie en milieu.	5. Terecht vraagt de Raad meer aandacht voor het beleidsthema recreatie en milieu. Conform de projectopdracht staat in de nota echter vooral de relatie recreatie-natuur centraal. Op landelijk niveau zijn onlangs initiatieven gestart onder noemer Beleidsagenda: Milieu, Toerisme en Recreatie. Vooral op het gebied van afvalstromen uit de waterrecreatie liggen hier aanknopingspunten voor de drie Waddenprovincies.	5. In uitvoeringstraject vanuit het secretariaat van de Stuurgroep de mogelijkheden voor gezamenlijke projecten nagaan en uitvoering stimuleren.
6. De Raad stemt in met het streefbeeld voor de lange termijn. De operationalisering van dit streefbeeld ontbreekt echter nog. Dit geldt ook voor	6. De door de Raad uit de nota aangehaalde uitgangspunten vormen het gereedschap, waarmee het beleid, dat moet leiden naar het streefbeeld, wordt geoperationaliseerd.	6. In het vervolgtraject de mogelijkheden verkennen om het begrip ‘belevingswaarde’ in het watersportbeleid inhoud te geven (zie

de uitwerking van het begrip ‘belevingswaarde’. De Raad verwijst naar onderzoek op dit gebied.	Bedoelde ‘belevings’-onderzoeken bieden nog onvoldoende houvast voor operationalisatie van het begrip naar watersport op de Waddenzee.	ook C3 en D3 bij TOW-advies).
7. De Raad adviseert voor de komende 10 jaar een maximale groei van 10% van het aanwezige aantal passantenligplaatsen en meer aandacht voor accommodatie voor de chartervaart.	7. Op grond van informatie uit de ROK-onderzoeken, de discussies in de projectgroep en overleg met de sector zijn de Waddenprovincies van oordeel dat de aan een plafond gebonden en gefaseerde verruiming past binnen de marges van de hoofddoelstelling voor de Waddenzee. Uitbreiding voor de particuliere vloot niet ten koste mag gaan van de chartervaart.	7. Bij een beoordeling van plannen voor (her)-inrichting c.q. uitbreiding van jachthavens zal de bijdrage aan chartervaartaccommodatie een rol spelen.
8. De Raad is positief over het betrekken van de toeristische sector bij het formuleren en uitvoeren van nieuw beleid door middel van het Toeristisch Overleg Waddenzeegebied (TOW). Geconstateerd wordt dat specifieke aandacht nodig is voor voorlichting en educatie over het te voeren watersportbeleid.	8. De Waddenoverheden hebben zich inmiddels een gezamenlijk communicatieplan verplicht tot een dialoog met betrokkenen bij wijzigingen van beheer en beleid. Het Toeristisch Overleg Waddenzeegebied speelt hierin een belangrijjke rol. Voorbeeld van een produkt uit deze samenweking is de onlangs onder auspiciën van de Stuurgroep Waddenprovincies verschenen gedragscode: ‘Wad-Gebruiksaanwijzingen’.	8. Communicatie en voorlichting naar de recreatiesector verloopt via het TOW. Dit drie à vierjaarlijkse overleg met de sector zal worden voortgezet. Niet-georganiseerde recreanten worden via o.a. VVV’s, bezoekerscentra en jachthavenkantoren.

Stuurgroep Waddenprovincies
25 maart 1999